

# Mlaš tednik

# Kronika

kulturno - politično glasilo

svetovnih in domačih dogodkov

Poštni urad Celovec 2 — Verlagspostamt Klagenfurt 2.

Izhaja v Celovcu — Erscheinungsort Klagenfurt

LETO XV./STEVILKA 19

CELOVEC, DNE 9. MAJA 1963

CENA 2.— ŠILINGA

## Žarišči krščanske in narodne omike sta naši gospodinjski šoli

### 1. maja prireditev v Št. Jakobu v Rožu ...

Zopet smo bili na zaključnih prireditvah naših gospodinjskih šol priče velikih uspehov, ki so jih dosegle častite sestre in dekleta tudi v tem šolskem letu.

Prova slavnost je bila v sredo, dne 1. maja, v Št. Jakobu v Rožu. Med številnimi udeleženci so bili tudi: namestnik deželnega glavarja inž. Thomas Truppe z gospo, deželni svetnik in referent za kmetijstvo pri deželni vladi Herbert Bacher, princ von Liechtenstein iz Rožeka, predsednik Mohorjeve družbe č. g. Filip Millonig ter ravnatelj msgr. dr. Janko Hornböck, predsednik Narodnega sveta koroških Slovencev dr. Valentin Inzko, ravnatelj slovenske gimnazije dr. Joško Tischler, predsednik Krščanske kulturne zveze dr. Pavle Zablatnik, predsednik Kmečke gospodarske zveze Fric Kumer, tajnik Zveze pevskih društev župnik Tomaž Holmar ter še mnogo drugih naših častitih gospodov duhovnikov.

Da nas vabijo gojenke naših gospodinjskih šol v Št. Jakobu in Št. Rupertu ob zaključku šole na zaključno prireditev in razstavo, je že nekaj tako tradicionalnega in ustaljenega, da si ne moremo predstavljati pomladi brez teh, za koroške Slovence tako pomembnih dni.

Za nedeljo, 28. aprila, določena razstava v Št. Jakobu v Rožu, se je morala zaradi volitev državnega predsednika umakniti na prvi maj. Prvič v zgodovini šole so nas vabile gojenke na svoj praznik na navadni

čih narodnih vezenin, ki so bile izdelane skrbno in natančno. Dekleta, ki pridejo iz te šole, bodo znale z delom svojih rok obleči sebe, svoje otroke in deloma še može. O vsem tem so nas prepričali različni kosi perila in oblek. Računarski očetje so iz razstavljenih del lahko izračunali, koliko so si dekleta s temi deli prihranile izdatkov za življenje in krojače. In kako vesele so še gojenke same, ko s temi izdelki lastnih rok razveselijo svoje domače, okrasijo svoje domove in obogatijo svoje bale.



Gojenke gospodinjske šole v Št. Jakobu v Rožu pred svojo šolo.

Foto Vinko Zaletel

delavni dan, saj so se vršile tovrstne prireditve doslej vedno le ob nedeljah, ko ima naše kmečko ljudstvo, ki se živo zanima za življenje in delo gospodinjskih šol, več časa, saj ga ob delavnikih prav v pomladnih dneh delo priklepa na polje.

Lepi sončni dnevi aprila so prešli. Topel fen pred prvim majem ni obetal za prvi majniški dan ugodnega vremena. Res je začelo po polnoči lahno rositi in jutro prvega maja so budili malivi dežja. Nič vesele niso bile gojenke takega jutra, a dobre volje jim tudi neprijazno vreme ni vzelo.

Na razstavi, ki je bila odprta od osmih zjutraj, je bilo obiskovalcem prav lahko spoznati, kaj vse so se dekleta v gospodinjski šoli mogle naučiti. Šolska učilnica se je spremenila v razstaveni prostor ročnih del in šivanja. Posameznih del res skoraj ni mogoče naštevati. Takoj pri vходу nas je ljubka skupina otrok, ki se igrajo pred hišo, z uvodnim verzom Slomškove pesmi »Preljubo veselje, oj kje si doma«, znova opozorila, da delujejo med našo mladino šolske sestre po zaslugi našega velikega svetniškega moža, škofa Antona Martina Slomška.

Na številnih prtih in pregrinjalkah smo mogli občudovati pestrost in lepoto doma-

kdar nihče ne mogel iztrgati iz njihovih, sedaj idealov polnih src!

Zunaj je ves dopoldne deževalo. Le za kratek hip so se tu in tam megle dvignile, da so temnejše in težje znova ovile Št. Jakob s sivo kopreno. Skrb je naraščala. Ko bi imele dvorano! Kje si, Matej Ražun, in kje je tvoj idealizem! Pred 50 leti si nam v težjih časih kot so danes, v časih ko tehnika človeku zdaleka ni tako olajševala dela, ustvaril zgradbo, kamnit spomenik, sebi v slavo, narodu v blagor, nam pa v izpraševanje vesti. Z volmi so naši predniki vozili potrebni gradbeni material, na hrbtih so ga nosili v višino, da so — zgradili šolo. A danes? Kdaj bo vstal novi Ražun, ki bo zmožen ne za ceno lastne krvi, ne za ceno lastnega zdravja, dodati ogromni stavbi vsaj skromno dvorano? Od šolskih sester tega ne moremo pričakovati. S svojimi žulji komaj odplačujejo težo dolga, ki se je navalil nanje s kupom hiše. Gradnja dvorane je stvar zavednega naroda, zavednih koroških Slovencev.

Proti poldnevju je dan postajal svetlejši, ob napovedani uri za prireditev je k sreči tudi dež ponehal. Zaupanje nas ni varalo. Množice so se zbirale ob odru. Delavnik se je umaknil prazničnemu razpoloženju.

### ... in preteklo nedeljo v Št. Rupertu

Na nedeljski zaključni slavnosti v Št. Rupertu pri Velikovcu pa se je zbralo popoldan pri obeh prireditvah nad 1000 ljudi. Prireditvi so prisostvovali tudi sledeči častni gostje: deželni glavar Ferdinand Wedenig z gospo, šolski nadzornik za velikovski okraj Sepp Mairitsch z gospo, predsednik Narodnega sveta koroških Slovencev dr. Valentin Inzko, ravnatelj slovenske gimnazije dr. Joško Tischler, predsednik Krščanske kulturne zveze dr. Pavle Zablatnik, domači gospod župnik dr. Franc Zeichen ter mnogo drugih naših duhovnikov in rojakov iz Roža, Zile in Podjune. Slavnostni govor je imel tajnik Narodnega sveta koroških Slovencev dr. Reginald Vospernik.

Brez dvoma je zaključna prireditev gospodinjske šole velik kulturni dogodek za vso Koroško. To je pokazala tudi slavnost v Št. Rupertu pri Velikovcu preteklo nedeljo. Šola je leto dni vršila svoje poslanstvo, vzgajala naš bodoči rod na verski in narodni podlagi. Ob tej slavnosti pa je odposlala svoje gojenke nazaj na svoje domove, da ponesejo tja novi idealizem in morda celo prerajeno gledanje na svet. Po naših vaseh se bo moralo čutiti, da je nekje zavel novi duh.

Tudi v Št. Rupertu je bil program pester, spodbujajoč, zaradi slovesa rahlo otožen, za gledalce udaren in prepričljiv. Zbor-

no petje se je menjalo z odrskimi nastopi, ki so nam pokazali šiviljska ročna dela, in z igralskimi nastopi mladih gojenk. Tudi tu smo dihali svežo poživljajočo pomlad. Mladi veseli obrazi, prijazna srečanja, toliko mladega življenja in zagona. In res, zakaj veseli bi ne peli, če Bog nam zdravje da? Ta pesem je res izraz pravega in resničnega razpoloženja na naših gospodinjskih šolah. Prav tu je doma zdravje in veselje. Okusno opremljena razstava ročnih del in kuhinjskih izdelkov je dala dnevu pečat skrbno in z ljubeznijo pripravljenega domačega praznika. Da je na ta dan tudi v

(Dalje na 5. strani)



Gojenke gospodinjske šole v Št. Rupertu pri Velikovcu.

Foto Vinko Zaletel

# Politični teden

## Po svetu . . .

### CASTRO V MOSKVI

V krzneni kučmi, z bojnimi škornji in v uniformi z odprtim ovratnikom se je kubanski diktator Fidel Castro napotil v Murmansk, kjer se je mudil več dni in kjer je začel svoj državni obisk v Sovjetski zvezi. Njegovo spremstvo 136 oseb je nudilo zelo razgibano in živo sliko; izgledalo je, kot bi se vsi pravkar vrnili iz bitke. Na Rdečem trgu v Moskvi je kubanskega gosta sprejel Hruščev, ki je izjavil, da bo prva socialistična revolucija na ameriški celini (namreč na Kubi) merila ljudstvom Latinske Amerike pot v bodočnost. Castro mu je odgovoril z bojnimi gesli proti Zahodu, Sovjete pa je označil kot narod velikanov (gigantov). Po mnenju opazovalcev v Moskvi so sprejemne slavnosti daleč presegle vse dosedajšnje, tudi sprejem Mao Tse Tung, Nehruja in Tita.

### BO HRUŠČEV OSTAL?

Koncem aprila je Hruščev presenetil z izjavo, ki jo je po poročilu agencije Tass dal skupini sovjetskih delavcev na sprejemu v Kremlju: »Star sem že 69 let in imam pravico, da to povem. Vsakdo namreč razume, da ne morem neskončno obdržati svojega sedanjega položaja v stranki in državi. Izkušena voditeljica sovjetskih ljudstev je naša komunistična partija. Mislim, da nihče ne bi sumil, da bi jaz, ko to povem, mislil na poseben položaj zase v partiji«.

Zahodni opazovalci so ob tej izjavi ugotavljali, da Hruščev še ne misli kmalu zapustiti vodstva Sovjetske zveze. Prav tako ni razloga misliti, da bi mu katera nezadovoljna skupina hotela spodnesti poveljniško mesto.

Menijo, da je Hruščev mislil na vse kaj drugega kot na svoj odstop. Ena takih stvari je debata, ki jo v Sovjetski zvezi vodijo proti uporu nekaterih sovjetskih abstraktnih umetnikov. Druga možnost pa je, da bi polagoma pripravil miren prenos oblasti na novega diktatorja, ki bo — po mnenju zahodnih opazovalcev — Frol Kozlov.

### MALO UPANJA ZA LAOS

Komunistična vojska Pathet-Lao prodira vedno dalje proti zahodu Laosa. Po vrsti padajo postojanke nevtralističnega generala Konga Lecja. Ti komunistični napadi in požigi se vršijo kljub obljubljenemu in sklenjenemu premirju v dolini vrčev. V Washingtonu je razpoloženje precej mirno in brezskrbno. Sicer je 7. ameriška mornarica v Pacifiku povzela nekaj previdnostnih ukrepov v južno-vzhodnih azijskih delih s tem, da je poslala tja nekaj vojaščin; nadalje namerava odposlati k manevrom v sosednji Thailand večje enote mornarice. Vse skupaj pa se v Ameriki zanašajo raje na pogajanja in obljube, četudi te ne morejo ničesar spremeniti.

Predsednik Kennedy je odposlal posebnega poslanika, državnega tajnika Harrimana v Moskvo, ki je izročil sovjetskemu ministrskemu predsedniku Hruščevu v teku več kot triurnega razgovora osebno novo ameriškega predsednika. Nikita Hruščev je bil namreč julija 1961 izjavil, da vztraja pri svobodnem in neodvisnem Laosu in da nikakor ne bo prelomiti tozadevnih danih obljub. Ameriški obisk v Sovjetski zvezi bi bil izredno lep uspeh, če bi se Hruščev zdaj še priznal k svojim izjavam in če bi se našlo zagotovilo, da bo Moskva obljube, ki jih je dala, res tudi držala. In če izvzamemo dejstvo, da pomenijo besede »svoboda« in »neodvisnost« čisto nekaj različnega na vzhodu in zapadu, in če priznamo celo, da je krize v Laosu kriv pred vsem Peking, potem še vedno ne moremo mimo vprašanja, če Hruščevu vendar le ni bolj po volji komunistični Laos, ki je odvisen od Rdeče Kitajske, kakor pa nevtralen Laos, ki vpliva nanj Zahod. Če bi se uresničilo prvo, bi zadobile Hruščeve obljube pomen preprostega in učinkovitega trika: držal bi se obljub, ne da bi se mu bilo treba odpovedati plenu.

Kam merijo prizadevanja komunistov v Laosu, je pokazala pred kratkim podana izjava Suvanuvonga, vodje Pathet-Lao, ki govori o konferenci med pripadniki Pathet-Lao in nevtralisti. Skupno bi naj razpravljali o zadevah dežele. Nekaj podobnega

pomeni izjava rdeče kitajske obveščevalne agencije »Nova Kitajska«, ki naznanja, da se bodo nevtralistične, domoljubne in komunistične sile Laosa združile, da bi »brabile osvobodene dele in vlado narodnega združenja«. Da bo ta načrt uresničen, je treba samo nadalje slabiti nevtralistične sile, ki jim bodo potem mogli komunisti po mili volji narekovati. »Diplomatsko čakanje« zahoda jim bo le odprlo vrata.

### JORDANIJA SE JE ODDAHNILA

Po silovitih nemirih, ki jih je izzvala združitev Egipta, Sirije in Iraka v Združeno arabsko republiko v Jordaniji, se je dežela zopet nekoliko umirila. Vojaščina in policija, ki močni stojita na strani kralja Husseina, sta zopet gospodar nad položajem. Nova vlada je objavila proklamacijo, ki pravi, da bo neusmiljeno nastopala proti vsem, ki motijo javni mir. To svarilo je naslovljeno pred vsem na vse one sile, ki jim gre za odstranitev kralja. Tako bi bili dani pogoji Nasserja za priključitev k državni zvezi.

Nadalje pravi proklamacija, da bo prehodna vlada pripravila poštene, svobodne volitve, po katerih bo ljudstvo moglo izraziti željo po tesnem sodelovanju z arabskimi brati v novi federaciji. Kljub tem obljubam pa je prišlo do novih demonstracij, v teku katerih je bilo nekaj ljudi ranjenih in ubitih.

### ZDRUŽENA EVROPA NASTAJA

Adenauer je nedavno predložil v odobritev bonnskemu parlamentu francosko-nemško prijateljsko pogodbo ter izjavil, da je ta pogodba »velik dogodek za ves svobodni svet«. Po končanem govoru je Adenauerju stisnil roko tudi njegov naslednik v vodstvu stranke Erhard. Adenauer je nato še poudaril, da brez trajnega pomirjenja med Francijo in Nemčijo Evrope ne bo mogoče dograditi. Brez tega prijateljstva pa ne bo miru v Evropi in ne v svetu.

De Gaulle je medtem nadaljeval svoja potovanja po francoskih provincih ter je v enem svojih govorov izjavil: »Prvič od časov Karla Velikega Evropa spoznava, da se more in mora združiti, to sedaj tudi dela. To je že resnica v gospodarstvu, jutri pa bo tudi resnica na političnem polju. Zatem se bo zbudil skupen občutek vseh Evropejcev in nihče ne bo mogel preprečiti politične zveze Francozov, Nemcev, Italijanov, Belgijcev, Nizozemcev in Luksemburčanov — in morda nekega dne tudi Angležev.«

Medtem pa je angleška organizacija za

## . . . in pri nas v Avstriji

### POGAJANJA ZA PRISTOP K EWG NAPREDUJEJO

Dne 8. maja 1963 so avstrijska prizadevanja za priključitev k Evropski gospodarski skupnosti stopila v novo obdobje. Ta dan je posebna komisija gospodarske skupnosti predložila ministrskemu svetu EWG v Bruslju poročilo o avstrijski prošnji za pogajanja.

S tozadevnimi vprašanji se je bavil tudi trgovski minister dr. Bock. Opozoril je na zelo ugodno in prijazno vzdušje v Bruslju v prid Avstriji ter nato podal šest točk, na katerih bi Avstrija mogla graditi pogajanja:

Avstrija prevzame zunanjetrgovinsko tarifo;

končni cilj priključitve je celotna odstranitev carine med Avstrijo in EWG; pogajanja bodo pokazala, kako hitro se bodo dale odpraviti carine;

odstraniti je treba vse kvantitativne omejitve;

neobhodno potrebne izjeme za Avstrijo naj se skrtijo do najmanjše mere;

Avstrija prevzame osnovna načela agrarne politike EWG;

v pogajanjih se naj določi, kakšna bodo nadaljna določila, ki zadevajo trgovsko, socialno in finančno politiko, ter kakšna bodo splošna gospodarska vprašanja, ki jih bo Avstrija morala prevzeti.

Dr. Bock je jasno opozoril na dejstvo, da priključitev k EWG ne krši avstrijske nevtralnosti; obratno, avstrijska integracijska politika celo podpira nevtralnost Avstrije. Avstrija bo še letos uvedla posebna poslaštva pri EWG, pri Montanski zvezi in pri Euratomu, ki bodo podrejena trgovskemu ministrstvu.

ugotavljanje položaja Anglije v svetu izdala knjigo, v kateri ugotavlja:

»Anglija sedaj gleda razpad gospodarskega koncepta Commonwealtha, svobodne trgovine in nje same kot velesile. Hkrati pa razpada razredna vojna in vsi njeni odurni marksistični in fašistični izrodki, vključno dogmatsko prepričanje o kreposti telesne kazni, protipapeštva, glorifikacije imperija in nacionaliziranja zaradi samega sebe. V britanski družbi je zrastle uradniška tehnokracija, ki napoveduje »skorajšen propad dveh vodilnih vplivov nad Anglijo: hegemonije svobodnomiselne, v umetnosti izučene uradniškega in trgovskega kadra nad še nedavnega vsemogočne sile množičnih sindikatov, zlasti industrijskih za razliko od delavskih.«

V knjigi, ki je imela močan odmev v Angliji, pisci zaključujejo z naslednjo ugotovitvijo: »Vso širino gospodarskih in političnih obveznosti, ki so jih zgradili okoli Anglije zaradi kratkovidnega in praznega napora, da bi ji ohranili za nekaj let videz velesile, bo mogoče izmeriti, ko jih ne bo mogoče več zadržati pred razpadom.«

### RUSK V BEOGRADU

Medtem, ko se je Fidel Castro podal na obisk v Moskvo, je ameriški zunanji minister Rusk prišel 4. in 5. maja na uradni obisk v Beograd. Bil je na potovanju po jugovzhodni Aziji in se je mimogrede ustavil v Jugoslaviji. Agencija AP poroča, da bo »Ruskov obisk dramaturgiziral ameriške zveze s Titovo vlado v času notranjega spora v sovjetsko-kitajskem bloku, ki je ustvaril važna vprašanja v odnosih med Titom in Hruščevom. Titov neodvisni komunistični režim — prelomil je leta 1948 z diktatorjem Stalinom — je bil vedno cilj hudih kitajskih napadov. Hruščev pa je od časa do časa gojil prijateljske odnose s Titom«.

### ZADNJA POT KHEMISTIJA

V Alžiru se preteklo nedeljo izvršili atentat na alžirskega zunanjega ministra dr. Mohammeda Khemistija, na čigar posledicah je zunanji minister umrl v starosti 33 let. V ponedeljek so ga pokopali v neki mošeji v Alžiru. 100.000 ljudi je stalo ob cestah, ko so na vojaškem tovornem vozilu prepeljali krsto iz bolnice Mustafa k mošeji. Na čelu žalnega sprevoda so korakali ministrski predsednik Ben Bella, njegov gost predsednik Nasser, osebni zastopniki tunezijskega predsednika in marokanskega kralja ter visoki dostojanstveniki alžirske vojaščine. Za krsto je kot prva šla Khemistijeva vdova, ki je bila z zunanjim ministrom poročena samo štiri mesece. 11. aprila, ko so izvršili na njenega moža atentat, je bila ranjena.

### CENE KRUIHA SE NE BODO RASLE

Ob priliki tehnične izvedbe volitve državnega predsednika, ki je zanjo odgovoren notranji minister kot vodja glavnega volilnega urada, je minister Olah predložil tudi prve osnutke svojega delovnega programa: najprej se bo treba lotiti osnutka zakona o ljudskih zahtevah; nadalje bo kmalu treba končno skleniti zakon o državljanstvu ter na novo urediti uporabo orožja eksekutive. Civilni zaščiti bo notranji minister posvetil večjo pozornost; kriminalne uradnike bo treba boljše izuriti in jim dati v roke boljše pripomočke.

K vprašanju zvišanja krušnih cen je minister izjavil, da bo to za enkrat še preprečil. Ker so se pred kratkim zvišale cene za mleko in sladkor, je zdaj »v interesu državnopolitične razsodnosti«, da počakajo z zvišanjem cen za kruh.

K vprašanju »časopisnih informacij« je minister naznanil velikodušno razširitev. In res je kmalu nato izdal nove smernice glede obveščanja ministrstva. Odslej bo treba tisk na željo listov obširno informirati, »kajti časopisi vršijo važno nalogo v demokratični državi«. Vsi uradi so dobili navodilo, naj gojijo z zastopniki tiska dobre zveze.

Minister Olah je zavzel stališče tudi k vprašanju »urada notranjega ministra«, čigar vodstvo je poveril bivšemu državnemu tajniku Stephaniju. Priznal je, da se je s tem kršila pristojnost in da je omejena dejavnost državnega tajnika OeVP Kranzmayrja; v zvezi s tem je izjavil, da so bila spremenjena dotična navodila v delovnem sporazumu. Nova ureditev bo odgovarjala onim, ki veljajo za socialistične državne tajnike v ministrstvih OeVP.

## SLOVENC

### doma in po svetu

#### Drago Potočnik je umrl

V Ljubljani je umrl Drago Potočnik, bivši gospodarski urednik predvojnega katoliškega dnevnika »Slovenec«. Zadnja leta je bil sodelavec ekonomske fakultete na ljubljanski univerzi. Bil je eden najsposobnejših gospodarskih teoretikov po prvi svetovni vojni, po drugi pa zelo upoštevan strokovnjak v zvezi nenehno menjajočih se gospodarskih sistemov v rdeči Jugoslaviji. Kot takega so ga pogosto vabili predavati na razne znanstvene ustanove v tujini, zlasti pa v Nemčijo, kadar mu je režim to dovolil. Pred zadnjo vojno je zbudil pozornost s polemiko proti uradnemu gospodarskemu izvedencu Slovenije, Ivanu Avseneku. Po sklenitvi sporazuma Maček-Cvetkovič, s katerim je Hrvaška 1939 dobila obsežno avtonomijo, je Avsenek vse glasneje slovenske zahteve skušal izpodbiti s tako imenovanimi gospodarskimi razlogi. Potočnik pa mu je prav z gospodarskimi podatki in statistikami dokazal, da nima prav in da bo avtonomija prinesla Sloveniji že v tednji Jugoslaviji ne le politične, temveč tudi velike gospodarske koristi.

#### Smrtna kosa med slov. pionirji v Ameriki

Nepričakovano je umrl za srčno kapjo Alex Notto, ki je s svojo ženo sodeloval v prvi slovenski radijski pesalni skupini v Ameriki. Slovenski radijski pesalci so imeli letos več zelo uspešnih nastopov v predpustni dobi. Posebno navdušeno so bili sprejeti na prireditvah Čehov in Moravanov. Njihovo časopisje je objavilo vrsto zelo zanimivih slik slovenskih pesalcev. Preminila je dobro poznana Slovenka Marija Skul v starosti 92 let. Bila je dolgoletna članica Radio kluba. V Chicagu pa je umrla zavedna rojkinja Marija Omerzel. Pokojni Martin Miller je bil radijski član do svoje preselitve v Minnesota. Pred leti je bil zvonar pri Svetem Štefanu, slovenski župnik v Ameriki. V osrednji slovenski naselbini je preminul tudi Frank Vavpotič.

#### Argentinski Slovenci počastili sv. Cirila in Metoda

Koncem aprila je bil v Slomškovem domu v Ramos Meji prvi prosvetni večer v novi sezoni. Posvečen je bil spominu 1100-letnice prihoda svetih bratov Cirila in Metoda v slovenske kraje. Dvorana je bila okrašena z novo sliko sv. Cirila in Metoda, ki je umetniško delo mladega slikarja Toneta Kržišnika.

Predaval je dr. Pavle Krajnik. Govoril je o pomenu prihoda svetih bratov v slovanske dežele. Najprej je pokazal zgodovinski okvir dobe, v kateri sta delovala Ciril in Metod, nato pa opisal njuno delo in vsemogoče ovire, ki so jima oteževale delovanje. Nazorno in dokumentarno je opisal tudi trpljenje sv. Metoda.

#### Knjižna žetev v Sloveniji leta 1962

Društvo slovenskih književnikov v Ljubljani je objavilo podatke o delu svojih članov. Leta 1962 so izdali: 4 pesniške zbirke, 21 prozanih del, 6 dramskih besedil, eno zbirko pesmi za mladino, 9 mladinskih prozanih del, eno televizijsko dramo, 6 radijskih iger, 2 scenarija in 8 zbirke esejev in kritik. — To je »uradno« društvo književnikov, ki se peča tudi z gospodarskim vprašanjem svojih članov, kajti poročilo pravi, da »se bo uredilo tudi stanovanjsko vprašanje članov, katerih nekaj že od osvoboditve dalje čaka na stanovanje«.

Predsednik društva je Mira Miheličeva (prej Pucova), podpredsednik Tone Seliskar, tajnik Dušan Moravec, gospodar Venceslav Winkler.

#### Slovenski filmi v tujini

Slovenska filmska proizvodnja je v povojnem razdobju ustvarila 27 umetniških filmov, izmed katerih jih je 20 posnelo podjetje »Triglav film«, 7 pa podjetje »Viba film«. Do sedaj je bilo prodanih v inozemstvo 14 slovenskih filmov. Največji uspeh je dosegel film režiserja Franceta Štiglicca »Dolina miru«, ki so ga prodali v 32 dežel. Film Františka Čapa »Vohun X-25 poroča« je bil prodan v 29 dežel, »Trenutki odločitve« v 18, »Vesna« v 15 in »Ne čakaj na maj« v 9 dežel.

#### Nagrada za akademsko slikarico Baro Remec

Na razstavi v Bariločah v Argentini sredi marca 1963 je akademska slikarica Bara Remec dobila »Veliko nagrado province Rio Negro«. Pod pokroviteljstvom kulturne komisije mestne občine Bariloče je razstavljala 24 slikarjev 32 del. Remecova je dobila prvo nagrado za akvarel »Nahuel Huapi po potresu«, ki je bil tudi odkupljen. Obenem je dobila povabilo, da razstavi samostojno v veliki dvorani Mestnega muzeja v Bariločah.

#### Kralj slovenskih polk bo igral v Chicagu

Za letošnji tradicionalni Slovenski dan, ki bo 13. oktobra 1963 v Chicagu, bo igral Frank Jankovič, ki je po vsej Ameriki poznan kot kralj polk ter bo razveseljeval ameriško občinstvo s slovenskimi poskočnicami.

## Janez XXIII. o narodih v svoji najnovejši okrožnici

»Mir na zemlji, ki so po njem hrepeneli ljudje v vseh časih, ne bo nastal in se ne utrdil, če ne bo svet popolnoma upošteval reda, ki ga je Bog postavil.« Tako začne sedanji papež svojo najnovejšo okrožnico. V njej poziva vse ljudi dobre volje, da vsak na svojem mestu naredi kaj za vzpostavitev pravega miru na svetu.

Ta okrožnica podaja tudi pomembne misli o narodih. Če nekateri doslej še niso razumeli, da živimo v novih časih in razmerah, naj vsaj ob tej okrožnici premislijo, ali je bilo njihovo zadržanje v problemih raznih narodov in jezikov skladno s časom in s Kristusovim naukom.

Navajamo nekaj misli, ki jih sv. oče v tej okrožnici podaja o narodnem vprašanju. V kratkem času je toliko in toliko narodov na svetu postalo ali postajajo samostojni.

»Nič več gospodujočih narodov, nič več podložnih ljudstev!«

»Nihče noče biti podložen drugorodcem in oblastem drugega naroda. Čut manjvrednosti, ki je vladal ponekod stoletja in tisočletja, izginja. Po drugi strani pa se pri narodih manjša in počasi izginja prepričanje, da so kaj več kot drugi; prepričanje, ki je nastalo zaradi gospodarske, družabne ali politične moči, ki so jo kdaj dobili.

Sedaj se na široko poudarja misel, da so vsi ljudje po naravi enakovredni. Tako usaj v teoriji ni več kakšnega opravičila za rasno diskriminacijo. To je važno obdobje, ki vodi človeštvo po poti do sožitja na podlagi načel, ki smo jih Mi poudarjali.«

»Konec slehernega rasizma! Naravna enakopravnost slehernih političnih skupnosti zaradi človeškega dostojanstva mora biti izven debate! Vsakdo ima pravico do obstoja, do razvoja; do posesti potrebnih sredstev, da to doseže; do prve odgovornosti za njihovo uporabo. Vsak more po vsej pravici zahtevati svojo pravico, da ga upoštevajo in da se nanj ozirajo.«

»Iz izkušnje vemo, da je veliko razlik med ljudmi tako v pogledu znanja, sposobnosti, umskih zmožnosti in materialnih virov. Toda to stanje ne daje tistim, ki so na boljšem položaju, nobene pravice, da izkoriščajo one na slabšem položaju; pač pa nalaga vsem in vsakemu nujno dolžnost, da si drug drugemu pomagajo pri napredku.«

»Podobno so nekateri narodi lahko pred drugimi v pogledu znanosti, omike, gospodarskega razvoja. Daleč proč od tega, da bi ta položaj izkoristili za krivično vladanje nad narodi v slabšem položaju; njihov boljši položaj jim nalaga dolžnost, da več doprinesejo k splošnemu napredku.

Jasno je, da ni višjih ljudi po naravi; po naravi imajo vsi enako dostojanstvo. Podobno tudi politične skupnosti ne poznajo v pogledu njihovega naravnega dostojanstva neenakosti. Vsaka od njih je kot telo, čigar udje so ljudje.«

»Vsaka skupnost sme pokazati svoja bo-

gastva in moč, toda treba je na vsak način obsoditi tako obveščevanje ljudi, ki z lažjo krivično jemlje dober glas temu ali drugemu narodu.«

»Politične skupnosti se ne morejo zakonito razvijati tako, da delajo krivico drugim ali da izvajajo nanje krivičen pritisk.«

»Ko pride do medsebojnih sporov zaradi različnih koristi, se ti spori ne smejo urejati z oboroženo silo, pa tudi ne z goljufijo in varanjem, ampak tako, kot se spodbodi ljudem, z razumevanjem drug drugega ob objektivnem pregledu položaja in tako da se naredi kompromis, ki da enemu kot drugemu primeren del.«

Znano je, da se je dotaknil Janez XXIII. tudi vprašanja narodnih manjšin. Nadaljuje pa še v drugih delih okrožnice z istimi mislimi:

»Toda vnovič podčrtavamo, če se kakšnemu narodu pomaga, se mu na noben način ne sme s tem zavirati samostojnosti... Priznati in spoštovati se morajo moralne vrednote in narodnostne posebnosti (svojskosti). Sleherno misel na kakšno nadvlado je treba pregnati!«

Vse to uči in zahteva papež zato, da bi zavladal med ljudmi in narodi res krščanski mir.

»Postaviti odnose med ljudmi in narodi na ljubezen in ne na strah pred drugim. Ljubezni je namreč lastno, da ljudi navaja k lojalnemu sodelovanju, ki se kaže v najrazličnejših oblikah in ki prinaša neštivilne dobrote.«

### Razstava v Domu umetnikov v Celovcu

Pred kratkim so v Domu umetnikov v Celovcu odprli tradicionalno pomladno razstavo Društva koroških umetnikov. Razstava nudi reprezentativni prerez ustvarjanja upodabljalovih umetnikov društva. Obenem pa bi naj omogočila dostop do umetnosti širši javnosti. V pozdravnem govoru je novi predsednik društva koroških umetnikov podčrtal nujnost, da je treba gojiti zanimanje za umetnost tudi v širši javnosti. Razstavo so opremili profesor Karl Bauer, Otto Bestereimer, prof. Egon Wucherer, Franz Schneeweiß und Othmar Jandl. Na razstavi sodeluje okrog 30 umetnikov, ki so razstavili okoli sto del. Razstava ostane odprta do 19. maja 1963.

### »Mati Tereza« v uprizoritvi odra mladje

Kot zadnjo točko letošnjega programa je pripravil »oder mladje« napeto kmečko igro »Mati Tereza«, ki jo kot prvi izvaja v slovenščini.

S tem se je »oder mladje« očitno posvetil drugemu delu svoje naloge, da namreč v lažjih in ljudskih odrskih predstavah ponese pravilno izgovorjeno slovenščino tudi na naše podeželske odre. Mogoče se bo ravno ob tej priliki marsikdo začudil, kako je zborni govor slovenskega jezika mnogo bližji domači govornici kot slovenščina, ki smo jo tako pogosto čuli na naših odrih.

Igra »Mati Tereza« prikazuje pretresljivo zgodbo matere-kmetice, ki se žrtvuje za posestvo in gre nedolžna za svojega sina v ječo, da bi mu rešila posestvo in srečo.

Upamo, da bo »oder mladje« tudi s to uprizoritvijo uspel!

Poleg »Matere Tereze« pa so odrovci v zadnjem času pripravili radijsko igro »Klosterneuburški pasijon«, ki smo ga mogli slišati v radiu na velikonočno nedeljo. Za konec maja pa pričakujemo radijsko igro »Zima odhaja — pomlad prihaja«.

Ob zaključku letošnje sezone pa govorimo odrovci že o novem programu, ki naj bi obsegal:

Claudel: »Marijino oznanjenje«  
Wolfgang Borchert: »Zunaj pred durmi«  
Vladimir Leustik - Herbert Grün: »Kastelka«  
Bralno predstavo Cankarjeve »Lepe Vide«, ter dramatizirane »Sosedu Luka«.  
Mogoče bodo vzeli na program še Sartreove »Umazane roke« ter »Dialoge« Primoža Kozaka.

Iz »mladja 5«:  
Valentin Oman, Dunaj,  
»Moja mati« (ogljje)



## Z mladjem 5' v novo življenje

Pred nedavnim je izšla peta številka »mladja«, kulturne revije mladih. Kot »porod v peto življenje« jo označi v uvodu urednik Flori Lipuš. Program, ki je zastavljen v uvodu, je revolucionarnega značaja, ker hoče zapustiti dosedanjo pot »pobožnjaštva, običajnosti, reda«. Ta revolucionirani mali svet naše Koroške naj se poraja predvsem v umetnosti, katere je bilo premalo tvegane v preteklem času. Vprašanje je samo, če drži, kar je zapisal urednik: »Zato mora biti naš svet drugačen. Ne sme se pustiti upreči v ta ali oni javem enostranskega življenjskega nazora«. George Bernanos, celo za »leve« katoličane revolucionarni pisatelj francoske moderne, tako znanega »renouveau catholique«, beleži v svoji knjigi »Sonce satana«: »Živeti pomeni pred vsem odločiti se«. Ta odločitev, če je resna — naj je kakršnakoli — za svobodnega človeka nikdar ne pomeni jarem, ampak dokaz mu od Boga zagotovljene svobode. Zgleda, da imajo mladjevcu kompleks neopredeljenosti, ker to v pravih novo ustanovljenega »kluba mladje« ter v statutih »odra mladje« ponovno poudarjajo.

Prisrčen »da« k dejstvu »mladje 5«. Izpovemo brez besed prepričano vero v življenje, toda ostane vprašanje, če s tem, da stavijo mladjevcu »ognjišče« pod narekovanje, da namenoma trgajo nit in tkejo novo, že postanejo sami ognjišče. Toliko načelno h konceptiji kvalitetne, na umetniškem nivoju stoječe revije.

Uvodu sledi odtisk prve drame, ki jo je uprizoril »oder mladje« Bora Kostanka »Mrtvo oznanilo«. O njej ne bomo razpravljali, ker je obširno poročal o uprizoritvi »Naš tednik - Kronika« z dne 18. oktobra 1962.

Del, ki je posvečen kratki prozi, otvori Lev Detela s ertico »Konec vojne«, v kateri v sugestivnem jeziku simbolično upodobi občutek konca vojne. Štiri ertice Bora Kostanka — kratka abstraktna realistična proza, kakor beleži sam — nadaljujejo in obenem zaključijo ta del. To so: »Ples z ljubico«, »Godovi vetra«, »Bolnica« in »Vojašnica«. Iz vseh govori bujna fantazija ustvarjalca, ki obloži drevesa svojih ertic — da govorimo v njegovem jeziku — z metaforami, da se trgajo veje. Dva stavka iz bolnice naj bosta citirana. Dvanajst metafor najdemo v njih, ki dostikrat niso uglašene ena na drugo:

»Vetrnice dneva so razprostrte v pleča uravnostrešenih hiš, oblčnih mostov, temotnih udov drevoja. V umegljenih skladnicah ljudi na postajah, v čolnih ptic, ki jadrajo na bedrih mehkega neba, v sodih vetra nad mladjem dimnikov diha diha diha bolnica«.

Baročna preobloženost s slikami današnjemu razumskemu človeku stvarnosti ne odgovarja več. Vsebinska ertic pa je doživeta in se lahko nanovo doživlja od strani bralca, če se zadostno zatopi v metaforiko.

V slikah in kratkih življenjepisih se nam predstavijo na naslednjih straneh koroški

sodelavci pri reviji. Morda je v teh biografijah le prevečkrat govor o dramatik, o zelo plodovitem slovenskem pesniku, o u-metniku itd. O tem naj sodi bralec, ne pa pisec sam. Zdi se nam pa, da se nekaterim osebam (nomina sunt odiosa!) dela prevelika čast, če so s sliko in biografijo zastopane, ker bi bilo usekakor treba, da bi prej pokazale res doprinos k naši slovenski kulturi.

Preden spregovorimo nekaj besed o pesmih, še načelno k uporabi slovenskega jezika. Jezik je sad večtisočletne organske rasti. Na to rast se je treba ozirati. Mimo tega, da je bil in bo »zableščati« intranzitivni glagol (»me zablešči« namesto »mi zablešči«, str. 39), da se subjekt v enem in istem stavku ne sme menjati (»s šestimi leti mu je umrla mati...«, str. 45), da imamo v slovenščini svojilni zaimke, da se z grško-slovenskimi tujkami posiljuje jezik (»pseudoblišč«, str. 5), da se pravi »osvobodjenega« in ne »osvobodnega«, ne more nobeden.

Kot pesniki so zastopani Miško Maček, Griša Mikuž, Niko Darle, Milena Merlak-Detela, Gustav Janusch, Niki Van ter Franca Tanjin. Ni možno, da bi o vsakem posameznem ustvarjalcu spregovorili posebej, zdi se nam pa, da imajo vsi nekaj skupnega: voljo do samostojnosti (primerjaj pesem Miška Mačka »Na večer«, str. 59), tu in tam tudi rahel pesimizem (Miško Maček »Moja pot«; noč je priljubljen dnevni čas), pousod pa dinamičnost izpovedi, tako pred vsem v pesmih Nika Darleta (»Pomladanska«, str. 70), ki je v svoji metaforiki blizu Kostankovim erticam.

Zelo kvalitetne se nam pa zdijo stvaritve mladjevcu-slikarjev. Težka je odločitev za kakšno sliko. Polna izraza Bistrova »Nataša« (olje), polna iz znotraj izživljajoče se lepote Omanova »Mati« (ogljje), pretresljive njegove »Sanje« (tuš) ali Greinerjevo »Moje ljudstvo« (linorez) in »Veselje« (tempera). Tudi barvni kliše Gustava Januscha, »Jata« (cement s peskom) je med številnimi slikami.

Odmevi na revijo, prevodi iz Saint-Johna Persa (Lev Detela) ter pravila kluba in odra zaključijo oblikovno in v bistvu tudi vsebinsko lepo uspelo revijo »mladje 5«.



Iz »mladja 5«:  
Hubert Greiner, Celovec,  
»Luna v pristanišču«  
(tempera),  
foto Zdravko Božič

## V spomin žrtvam nacizma

Dne 29. aprila 1943 je tekla v smrtni celici dunajskega deželne sodišča slovenska kri. Nacistični krivci so uničili 13 slovenskih življenj. Nikdar ne bomo prezrli grozot, ki so se dogajale pred dvajsetimi leti na naših rojstnih krajih. Imena preprostih ljudi iz naše srede iz Sel, Borovelj ter Železne Kaple:

Ivan Dovjak, puškar iz Borovelj, aretiran od gestapo 4. decembra 1942;

Franc Gregorič, pd. Hlipočnik v Selah, aretiran 1. decembra 1942 s tremi sestrami, od katerih sta dve umrli na posledicah trpljenja;

Florijan Kelih, gozdni delavec v Selah na Šajdi, aretiran 12. januarja 1943;

Urh Kelih, kmetijski delavec v Selah na Šajdi, aretiran 12. januarja 1943 skupno z očetom in materjo ter sestro. Mati umrla v kacetu Auschwitzu;

Micka Olip, delavka v Železni Kapli, od policije ujeta 28. oktobra 1942 na sestanku pri Golobu na Obirskem;

Tomaž Olip, gozdni delavec v Selah, ujet 1. decembra 1942;

Jakob Oraže, gozdni delavec pri Motlnu v Selah, ranjen in ujet od policije pozimi leta 1942-43; pozneje aretiran tudi brat Boštjan, ki so ga v celovških zaporih živčno uničili;

Jernej Oraže, pd. Ožbavt v Selah, aretiran 1. decembra 1942;

Janez Oraže, poštni uslužbenec, aretiran 12. januarja 1942; z njim je gestapo zaprla tudi njegovo mater Ano, ki jo je sodišče obsodilo na pet let kaznilnice;

Jurij Pasterk, pd. Tavčan v Lobniku pri Železni Kapli, aretiran 17. novembra 1942. Pozneje so aretirali tudi ženo Katarino in sestro Ano, ki so ju obsodili na tri, oz. dve leti zapor, sestri Tina in Marija pa sta bili z otroci izseljeni;

Franc Pristovnik, kmečki delavec v Selah, aretiran jeseni 1942; na sveti večer 1942 so ga v zaporu tako pretepli, da ni ostalo na njem zdrave kože. Aretirana je bila tudi sestra Marija;

Franc Weinzierl, pd. Markuč na Suhu pri Rebrci, aretiran 14. decembra 1942 skupno s sestro Lizo Rigelnik;

Miha Županc, delavec v Obirski, od policije aretiran 23. novembra 1942. Pred njim so aretirali njegove starše Miho in Barbaro Županc ter njegovo sestro Micko Olip, ki je bila z njim obglavljena.

Teh žrtev se je spomnil tudi Klub slovenskih študentov na Dunaju. Pri sestanku v petek, dne 26. aprila, je pripovedoval odvetnik dr. Tone Jelen, ki je poznal osebno vse žrtve in ki bi postal skoraj sam ena izmed njih, o trpljenju našega naroda pod nacistično strahovlado.

V nedeljo, dne 28. aprila, pa so slovenski študentje položili ob 9. uri dopoldne v »Gedächtnisstätte« deželne sodišča venec v spomin in slavo vsem usmrčenim. Napis na vencu v slovenskih barvah je bil »Koroškim žrtvam nacizma — Klub slovenskih študentov na Dunaju«.

Glavna misel besed, ki jih je ob tej priložnosti izrekel F. J. Bister, je bila, da naj današnja mladina v vsakdanjem življenju ne pozabi teh žrtev. Dr. Tone Jelen pa je poudaril, da se nahajamo na mestu, kjer se je prelivala slovenska kri in kri drugih avstrijskih patriotov, ter da je demokratična republika Avstrija dolžna, da dá nam Slovencem iste pravice kot ostalim državljanom. Klubski oktet pod vodstvom podpredsednika Jožka Bucha je zapel narodno »Čej so tiste stezice« in žalostinko »Lipa zelenela je«.

Poklonili so se spomenu trinajstih, obenem pa se spomnili vseh tistih, ki so prešli svojo kri za slovenski narod, ki so umrli, da smo lahko mi svobodni. Skupno se hočemo spomniti še Pöckove družine iz Rut nad Ločami ob Baškem jezeru, ki so jo do zadnjega člana usmrtili v kacetih, ter Peršmanove družine iz Lobnika pri Železni Kapli, ki so jo esesovci ustrelili pred njenim domom.

Nacistično nasilje je zahtevalo prve žrtve v vrstah duhovnikov. Župnik Vinko Polja-



BILČOVS — KAZAZE  
(Pogreb Marnikove matere)

Po dolgi, težki bolezni je Bog odpoklical blago gospo Ano Miškulnik, pd. Marnikovo mater, v večnost. Rajna mati je bila v svojem življenju dobra, vzorna, verna mati in žena. Z veliko materinsko ljubeznijo in požrtvovalnostjo je skrbela za dušni in telesni blagor svojih otrok ter jih vzgajala v pravem krščanskem duhu. Mnogo let je bila priklenjena na bolniško posteljo in vdano v božjo voljo je prenašala trpljenje in bolečine in tako pripravila svojo dušo za srečno večnost. Iz globoke vere je vedno črpala moči in tolažbe, dokler se ni spolnila beseda svetega Avguština: »Nemirno je človeško srce, dokler ne počiva v tebi, o Bogu!« Gospod jo je dobro pripravljeno poklical v večno domovino.

Velika množica pogrebcev jo je spremljala na zadnji poti v farno cerkev, kjer sta bili darovani za dušni pokoj dve sveti maši. Ob odprtem grobu so se zahvalili domači dušni pastir rajni materi za zgledno krščansko življenje. Naj ji bo Bog milostljiv sodnik in bogat plačnik za vse, kar je dobrega storila za družino, narod in Cerkev. Blaga mati, uživaj zaželeni in zasluženi mir!

### KOTMARA VES

(Farna mladina in druge novice)

V nedeljo, dne 5. maja, je naša farna mladina proslavila z igro »Madona v gozdu« materinski dan. Obe prireditvi, tako popoldne kot zvečer sta bili razprodani, znamenje, da je za igre še vedno veliko zanimanje. Nastopili so tudi najmlajši z deklamacijami, pesmijo in godbo na harmoniko, ki jo je izvajala Kajžnikova Edit iz Čahorč, ki se uči te umetnosti na samem konzervatoriju v Celovcu. Igralci so se vsi potrudili zadovoljivo rešiti svoje vloge. Farni mladini pristrčna hvala za lepo uspešno prireditev.

Spomladi se ne ženijo samo ptice, temveč tudi nadebudna mladina: tako sta se podala dva ženina in dve nevesti na Otok in si tam obljubili dosmrtno zvestobo. To so: Jožef Pack, polir, pd. Kesnarjev na Plešivcu, in Gabrijela Stangl, agilna sodelavka v farni mladini in cerkvenem zboru ter Valentin Köfer, ključavničar iz Velinje vasi, in Olga Stangl iz Kotmare vasi. V farni cerkvi so bili poročeni: Herman Hedenig in Marija Tribnik ter Peter Kornprat in Ana Šavnik. Bog daj vsem srečo v zakonu

nec, bivši deželni poslanec in neumorni kulturni garač, je umrl 25. avgusta 1938 v zaporih, kamor so ga vrgli koroški nacisti. Ne bomo pozabili vseh drugih, gospoda Rudija Zeichna, dekana Janeza Hornböcka, župnika Jožefa Pollaka, sveškega župnika Viktorja Rupprehta, smihelskega kaplana Antona Kuteja in drugih.

In končno se hočemo spomniti vseh nešteti in neimenovanih trpinov onih dni najgroznejšega nacističnega nasilja nad koroškimi Slovenci, ko je vrsta naših družin morala zapustiti svojo rodno zemljo in svoje drage in iti umirat v kacete Dachau, Ravensbrück, Auschwitz, Mauthausen, Hesselberg, Frauenaurach in še drugim. Mnogi izmed njih se niso več vrnili.

in poguma k vzgoji otrok v materinem jeziku!

Iz solzne doline v večno domovino sta bila odpoklicana: Jožef Gregorič, ki je okrog 30 krat v svojem življenju poromal na Macno goro, ter Lovrenc Šifrar, roj. na Primskovem, ki nas je po kratki in hudi bolezni šele 58-leten zapustil. Pokojnim želimo večni počitek v Bogu, sorodnikom pa naše sožalje!

### ŠT. JANŽ V ROZU

(Močilnikovega očetu v spomin)

Kakor ugasne zvečer sončni sij, tako je dne 30. aprila ugasnilo življenje Janeza Müllerja, pd. Močilnikovega očeta v Št. Janžu, v 88. letu starosti. Osivelega in od trdega dela izmučenega starčka smo videli še skoraj do zadnjega na nogah. Rad je še hodil v cerkev. Samo nekaj dni je bil priklenjen na bolniško posteljo in že je prišla noč brez zore in jutra.

Kakor je Močilnikov oče umrl, tako je tudi živel. Skromno in mirno je potekalo njegovo življenje. Na majhni kmetiji, katero je kot starejši sin podedoval od svojih staršev, si je moral služiti kruh za svojo



»Miklova Zala« v Št. Janžu leta 1924. Ob Almirini desnici sedi Tresoglav, rajni Močilnikov oče. S knjigo v roki je režiser igre Florijan Lapuš.

mногоštevilno družino. V zgodnjem zakonu ga je za vedno zapustila dobra in skrbna žena in mati štirih otrok, v zadnji vojni je izgubil še Mirka, sina edinca. V vseh težavah in preizkušnjah se je zvesto in neustrašeno držal pregovora: »Za dragi dom, za vero, ne glej nikdar na mero«.

Ko so potekala rajnemu Močilnikovega očetu mlada leta, je začela cveteti po naših vaseh tudi naša kultura. Ustanavljalna so se izobraževalna društva, pevski in tamburaški zbori. Tudi v Št. Janžu je prišlo do tega. Rajni Močilnikov oče je bil prvi, ki se je uvrstil med ustanovitelje tega dobe nacizma tako delavnega društva. Ko je bil leta 1908 ustanovljen v Slov. Plajberku prvi tamburaški zbor in so iskali dobre talente, se je Močilnikov oče kot vnet pevec in glasbenik z veseljem dal vpisati za člana v tako daleč oddaljeni Plajberk. Hodil je k tamburaškim vajam teden za tednom peš čez goro Orajnico. Po prvi svetovni vojni sta bila tudi v Št. Janžu ustanovljena tamburaški in pevski zbor, ki sta takrat slovela daleč naokoli in katera je spretno vodil do druge svetovne vojne Močilnikov oče. Ko se je Valentin Mostečnik kot takratni šentjanski organist preselil v Skočidol, je bil spet Močilnikov oče tisti, ki je sedel za orgle in vodil cerkveno petje celih 20 let. Bil je v mlajših letih tudi dober igravec, nešteto krat smo ga videli na našem odru. V igri Miklova Zala je nadomestoval vlogo Tresoglava. Lahko rečemo, da ga do danes v podajanju te vloge še noben Tresoglav ni prekosil. Z vso to neumorno dobroto je zaslovel daleč naokrog.

Dne 2. majnika smo njegovo izčrpano truplo položili v hladni grob šentjakobskega pokopališča k večnemu počitku. Lep pogreb je imel. Po hladni in deževni noči je nastal lep pomladanski dan, toplo sonce je s svojimi žarki poljubljalo krsto, v

kateri je ležalo truplo moža, ki je žrtvoval vse življenje za družino, vero in dom. Ob odprtem grobu so se poslovili od njega v lepih besedah domači gospod župnik Vošnjak, kateri so tudi vodili pogrebne obrede ob asistenci gospoda župnika Štiha iz Bilčovsa. Tudi njegov ožji sodelavec na prosvetnem polju Florijan Lapuš iz Podsinje vesi je spregovoril lepe besede v slovo. Šentjanski moški zbor pod vodstvom Hanzijske Gabriela pa je nekdanjemu vnetemu pevovodju in prosvetarju zapel v slovo v srce segajoče žalostinke.

Dragi Močilnikov oče, kar ste nam pustili, so dobri nauki, pesmi in harmonija; vse to se nam je globoko vkoreninilo v naša srca; to je večni spomenik, na katerem so zapisane besede, ki ste nam jih dali po Simonu Gregoriču:

Dejanje ti ljubi, a boj se pokoja!  
Dolžan ni samo, kar veleva mu stan,  
kar more, to mož je storiti dolžan!

Žalujočim sorodnikom izrekamo naše izkreno sožalje.

(Tudi Jožefovega Honza ni več)

Letos je tudi za vedno zatisnil oči Johan Kropiunik, pd. Jožefov Honza iz Podsinje vasi. Dolgo je že stanoval v Svetni vesi, kjer je bil tudi zaposlen kot železničar. Bil je mirnega značaja in globoko veren mož in oče. Samo nekaj let je užival zasluženi pokoj, nato se ga je pa lotila težka bolezen (poapnenje žil), ki ga je spravila z 72. letom v še prerani grob. Moral je še prestati dve težki operaciji. Če ravno so mu vzeli noge, je še zmeraj prosil Boga,

da bi ozdravel, a načrt je bil drugačen: Bog ga je poklical na oni svet. Če ravno je bilo veliko snega in mraz, se je zbralo veliko ljudi, ki so ga spremili na njegovi zadnji poti na šentjansko pokopališče. Pogrebne obrede so vodili šentjanski gospod. Na grobu so se poslovili od njega gospod Kanauf iz Kaple ob Dravi.

Naj tudi on počiva v miru.

### CELOVEC

(Počastitev žrtev nacizma)

Preteklo nedeljo je vabila »Slovenska prosvetna zveza« na slavnost v počastitev žrtev nacizma. Proslava je bila v Celovcu v Domu glasbe ob 10. uri dopoldne in je bila posvečena tistim žrtvam, ki so leta 1943 za svoj narod in svojo vero šli v smrt pod nacističnim nasiljem. Njihove žrtve, tako se je poudarilo, niso bile zastonj, ker so soustvarjale svit svobode.

Spominskega delu je sledil koncertni del, v katerem so nastopili različni zbori Slovenske prosvetne zveze ter nazadnje združeni moški in mešani zbori.

Spomin na žrtve je nam živečim sveta oporoka, da naj vztrajamo v zvestobi do naroda, in če bi prišli tudi težki časi.

Motorne kosilnice: Reform, Rapid, Irus, kakor tudi kombinirane z obračalnikom, trosilcem in grabljami za kremo, znamk: Heuraupe, Heuigel, Heuschwanz vam najugodnejše dobavlja domača tvrdka:

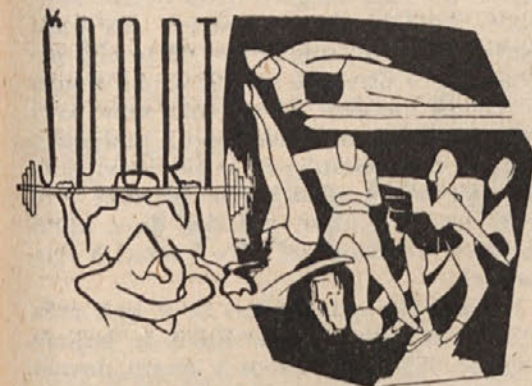
## Johan Lomšek

TIHOJA 2, P. Dobrla ves — Eberndorf  
Telefon 04237 246

Zahtevajte cenike! Ugodni plačilni pogoji!



Člani Kluba slovenskih študentov na Dunaju, ki so položili venec na grob žrtev nacizma.



**NOGOMET:**  
Avstrija Celovec — Wacker 2:0 (0:0)

V igri, ki je bila gledana od obeh strani kot borba za obstoj v državni ligi, je premagal v soboto dunajski klub Wacker celovško Avstrijo z rezultatom 2:0. Dunajčani so sicer na igrišču prevladovali, a ne samo to: na njihovi strani je bil tudi sodnik Seipelt z Dunaja, ki se često naziva kot najboljši sodnik v Avstriji; sicer pa je

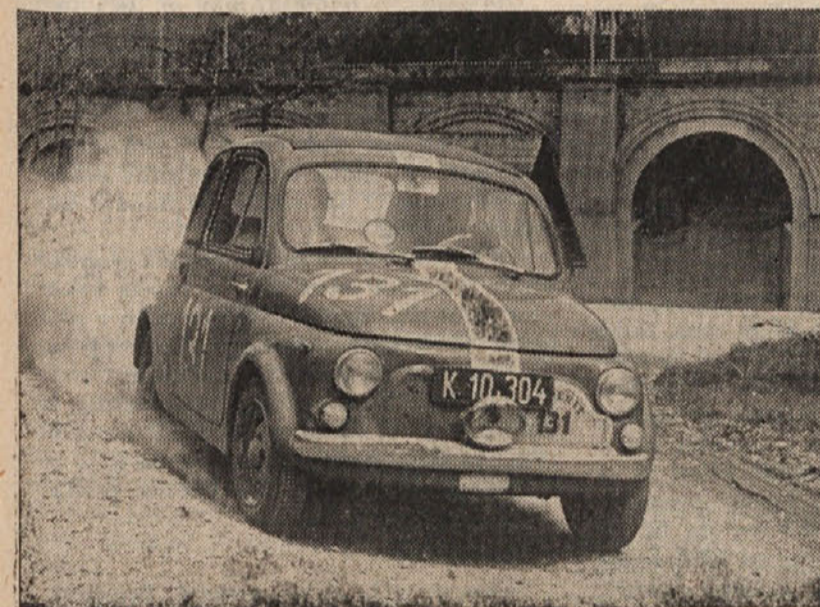
roška reprezentanca v 2. polčasu prišla pod kolesa.

Omeniti bi bilo še treba, da gostje s Koroške niso nastopili v najmočnejši postavi (saj so manjkali igralci »Avstrije« in igralci kor. reprezentance, ki so 1. maja nastopili proti kombiniranemu moštvu zvezne lige!). Moštvo Slovenija pa je bilo sestavljeno iz igralcev Maribora in Olimpije.

**LAHKA ATLETIKA:**  
KLC — gostoval v Ljubljani

Svoj 1. letošnji lahkoatletski dvoboj je celovško lahkoatletsko društvo (KLC) izpeljalo 1. maja v Ljubljani, na povabilo tamkajšnje Olimpije. Ekipo Slovencev je premagala ekipo Korošcev z 120:71 točkami. Pri članicah so Ljubljancanke zmagale 47:26, pri članih pa so bili atleti Olimpije uspešni z razliko 73:45 točk.

Od 18 disciplin, kolikor jih je bilo na sporedu, so domačini in domačinke zmagali v 15., medtem ko so gostje iz Celovca odnesli le v 3. prva mesta.



Zmagujoči Steyer-Puch 650 z Gerd KÖNIGOM (Beljak) je pri Semperit-Rally 1963 presenetljivo odnesel celotno zmago pred Volvom in Porschejem. Pri jako slabem vremenu je izmed 150 vozačev, ki so startali v Bregenzu, prevozilo samo 104 nad 1621 km dolgo pot, ki je peljala tudi skozi Koroško na Dunaj. Med drugimi je vozil tudi znani smučar Nanning, ki si je osvojil zmago v svoji skupini z avtom Triumph TR.

zadeva s sodniki vedno ista: kakor sreča, tako tudi oni nikoli niso prizanesljivi.

Dejstvo je, da Celovčani v tej igri zdavnaj niso dosegli jesenske forme in da niso mogli nastopiti kompletno, kar je bil to slučaj tudi že v prejšnjih pomladnih igrah in se zato porazu tudi ni treba čuditi.

Vratarja Gartnerja je zastopal Pihorner, ki glede prvega gola v 54. minuti ni povsem krivde prost. Pri drugem голу je že branil mreže vratar Gartner. Krivdo tega gola nosi branilec Umgeher, ki se je v 68. minuti (a to ne samo tokrat) nekoliko neokretno spustil v sceno z napadalcem Sauerjem. To je dovedlo tudi do enajstmetrovke in do 2. gola.

St. Janž prišel pod kolesa

St. Lenart — St. Janž 4:1 (2:1)

Tekma je bila že v 1. polčasu odložena, ko so si Rožani ustrelili sami gol, nato so izenačili. Nekaj minut po tem pa je po hudi napaki vratarja Dovjaka prišlo do 2. zadetka domačinov.

Pravo senzacijo pa je pomenil neodločen rezultat (3:3) šentj. mladincev proti mlad. moštvu cel. Avstrije. Gole so dali Kušej (2) in Gabriel Zdravko.

Prijateljsko srečanje

Slovenija — Koroška 10:3 (2:2)

V mednarodni prijateljski tekmi je 2. maja premagala reprezentanca Slovenije enajstoročje s Koroške z rezultatom 10:3.

Po dokaj dobri igri v 1. polčasu je ko-

**TRIJE SVETOVNI REKORDI**

YANG — »kralj atletov« — 9121 točk v deseteroboju

Na atletskem tekmovanju v Valnutu (Kalifornija) je 29-letni študent Kwong Čuan Yang s Formoze postavil nov svetovni rekord v deseteroboju z 9121 točkami. Tako je Yang prekosil Američana Raferja Johnsona, ki je zbral doslej 8683 točk (leta 1960).

Njegovi rezultati: 100 m — 10,7 s (1034 točk); skok v daljino — 7,16 m (842); krogla — 13,21 m (692); višina — 1,91 m (930); 400 m — 47,7 s (1045); 110 m ovire — 14,0 (1124); disk — 40,99 (654); skok ob palici — 4,83 (1515); kopje — 71,74 (1040); 1500 m — 5:02,4 (245).

AL OERTER — 62,62 m v metu diska. Prav tako je na istem atl. tekmovanju v Valnutu dosegel Američan AL OERTER v mestu diska daljino 62,62 metrov, kar je pomenilo nov svetov. rekord v mestu diska.

John Pennel — zopet postavil svetovni rekord. Samo 3 dni je trajal svetovni rekord v skoku ob palici (5 m), ki ga je postavil ameriški študent Brian Sternberg, nakar ga je 22-letni John Pennel izboljšal na 5,04 m.

**Skrbi radi dolgov**

»Tole poletje, draga, ne bomo mogli k morju. Moramo misliti na dolgove.«

Zenka pa: »Oh dragec, saj na dolgove lahko mislimo tudi ob morju.«

**... in preteklo nedeljo v Št. Rupertu**

(Nadaljevanje s 1. strani)

Št. Rupertu deževalo, pokaže le tesno povezanost obeh šol. Dež tudi tukaj ni motil poteka slavnostne prireditve.

Slavnostni govor je imel profesor slovenske gimnazije dr. Reginald Vospernik. Njegove besede so bile odsev malce zaskrbljenega in vendar izraz pogumnega konstruktivnega pogleda v bodočnost in za bodočnost obetajoče gospodinjске šole:

Narodni prazniki se mi zdijo te zaključne prireditve naše gospodinjске šole v Št. Rupertu, prazniki veselega pogleda nazaj in prazniki pogumnega pogleda naprej. Prazniki hvalečnosti iz spomina do tistih, ki prizadevanja v tej šoli žrtvujejo našemu slovenskemu narodu na Koroškem. Zato nas danes tudi napolni s posebno iskrenim veseljem, da smemo pozdraviti častite sestre, ki že nad 60 let delujejo v prid naši koroški mladini v tej hiši, kot lastnice svojega doma. Naš čas bujnih sprememb pa zahteva modernizacijo. Zato sa se častite sestre tudi takoj oprijele preustvarjanja in renoviranja.

Dragi starši! Sam poučujem na slov. gimnaziji in vem, da zahteva delo z mladino, če ga hočeš resno vršiti, celega človeka. Dobro pa tudi vem, da je vzgojitelju plačilo mlad človek, ki z budnim in vernim srcem vrašča v svoje življenjske prilike. In te življenjske prilike pri nas na Koroškem niso lahke: vsepovsod vabijo mladega človeka brezbriznost, plehkost in ravna pot narodne asimilacije in verske mrzote. Naše verne slovenske družine so še edino zatočišče, edina postojanka tiste iz verskega in narodnega vira živčnega in zato zdravega človeka. Današnji čas zahteva celega človeka, zanesljivega in polnega trdne opore. Trden mora biti naš rod, podvojeno trden v težkih prilikah oz. časih.

Znana avstrijska pesnica Paula von Preradovič, ki je živela v velemestu Dunaju, je dobila nekega dne nalogo, da bi ob priliki ustanovitve katoliško ukoreninjenega mladinskega gibanja napisala knjigo, v kateri bi naj obrazložila pomen vzgoje mladine; pretresljivo je, kako nam opisuje svoje notranje boje, da bi prikazala ta pomen v čim pravilnejši luči. Pesnica je imela navado, da je hodila vsako leto na dopust nekam v Jugoslavijo; tisto leto pa je uživala proste dni v Sloveniji blizu Domžal. V tišini rajsko lepe slovenske zemlje je razglabljala o tem problemu in ni našla prave rešitve, dokler ni bila nekega dne povabljena h kmečki družini nedaleč od svojega bivališča. Hiša, tako nam opisuje pisateljica ta doživljanje, je bila skrita med sadnimi drevesi in se je šele v zadnjem trenutku prikazala očem obiskovavca. Znakmetica jo pelje v hišo, nad trdno mizo v kotu je visela podoba Križanega, okoli kmečke peči in ob stenah so bile robate, a snažne klopi. Ničesar ni videla obiskovalka, kar ne bi služilo neposredni potrebi in rabi. V kuhinji pokaže žena s ponosom štedilnik, ki ga je bil njen mož pred poroko sezidal. V teh sobah se bo odigravalo kmečko življenje, v tem okolju bo vzrastel otrok, ki ga žena jeseni pričakuje. In pesnica, vajena velemestnega hrupa in nenaravnih prilik, zavida nerojenega otroka, ki dorašča sicer delavnemu in težkemu, a v božjem redu stoječemu življenju. Vse, kar se bo v hiši dogajalo, se bo dogajalo v prid prebivalcem, ki so ukoreninjeni v božjih zapovedih in zajeti v močni krog smiselnih kmečkih običajev.

In ko pesnica zapušča hišo, je globoko ganjena. Kakor zgubljeni raj se ji zdi vse to. »Še nikdar,« tako pravi dobesedno, »mi življenjska oblika naravnega kmečkega človeka ni bila tako jasno pred očmi, kakor pri obisku male slovenske kmetije.«

Ni vzroka, da bi naše prilike gledali v svetlejši luči, kakor to odgovarja resnici. Ni vzroka, da bi naše prilike potapljali v romantično odmaknjenost. Smo in ostane mo otroci svojega časa, otroci dobe, ki iz dneva v dan rodi nove spremembe, prinaša strah in bojazen pred neznanom silo tehnike in atomske energije. Dobro vemo, da tudi že po naših vaseh umira smisel za ideale, kakor so to vera in narodnost. Nismo in ne smemo biti tako zastepljeni, da bi ta dejstva kratkomalo prezrli. Zavedati pa se moramo, da je možnost za rešitev vseh teh perečih vprašanj tudi v nas — v tebi in v meni. Oboje je treba videti in razumeti. Samo v tej uvidenosti bo rasla zdrava družba slovenskih potomcev po naši

zemlji. Ne valimo krivde v prvi vrsti na soseda v deželi. Dosti se je tam godilo krivice — tega se vsi zavedamo. G. ravnatelj slovenske gimnazije je dejal zadnjič, ko je govoril naši katoliški dijaški družini o plebiscitu in njegovih posledicah: »Kar je slabega, je treba pozabiti, kar je dobrega, pa velja, da si zapomnimo. Strpnost brez zatajevanja samega sebe in tega, kar tvori vsakega osebnost, to je geslo našega časa.«

Pot do rešitve pa je hkrati pot do mladine. Starši, zaupajte svoje hčerke šoli, ki se trudi iz vsega srca, da bi slovenskemu narodu na Koroškem ohranila vero v samega sebe, v svoj rod ter vero v Boga. Če se temelji tresejo, se podira hiša. Da bomo ohranili te temelje narodne zavesti in verske ukoreninjenosti, za tem mora iti vse naše stremljenje. Šola, ki nas je danes vabila na prireditve, je pokazala s tem kulturnim dejanjem, da je na najboljši poti. Dobra gospodinja in dobra mati je danes garant za srečno družinsko življenje. Končno pa je družina temelj vsakega življenja. Vsepovsod, kjer prebivajo zdrave družine, zveste sebi in Bogu, bo vraščala zdrava mladina — naša bodočnost.

Naj je moja beseda ob koncu še enkrat prisrčen »Bog lonaj« za vaše delo, častite sestre, ki ga vršite nesebično v prid nas vseh. Dokler gorijo ognjišča naših šol, dokler zaupate vi, dragi starši, svoje otroke tem šolam, dokler se goji narodna zavest in verska globina, se nam ni treba bati za svojo bodočnost. Čas in prilike nam nudijo vse možnosti, na nas vseh pa je, da se jih poslužimo. Na teh temeljih bomo izgradili svojo bogato koroško slovensko prosveto.

Obema gospodinjiskima šolama želimo še mnogo uspehov pri vzgajanju naše mladine. Našim staršem po naših vaseh pa gospodinjiski šoli najprisrčneje priporočamo. Saj so mogli tudi letos sami spoznati, da jima brez skrbi morejo zaupati svoja dekleta.

**Za materinski dan**

NAŠIM MATERAM

Ko bodo te dni povsod praznovali materinski dan, se spominja »Naš tednik — Kronika« vseh mater po naših krajih in vaseh, vseh naših bralk, ki ga zvesto in rade prebirajo od tedna do tedna.

Želimo jim za ta dan mnogo prisrčnega veselja v krogu svojih družin. Želimo jim veselja ob pogledu na svoje male in svoje ljube. Nekateri jim bodo voščili tako, da jim bodo prinesli cvetja, drugi kako darilo. Morda pa bo kdo od njih povedal svoji ljubi materi tudi kako priložnostno pesem.

Naj bo že voščilo za ta dan takšno ali drugačno, usako pa bo gotovo povedalo, kar čuti in želi otrok svoji materi za materinski dan, če ji pove takole:

»Najlepša pesem ptičice, najslajše strune glas ti ne pové, ne dopové, kar čutim v srcu jaz.

Saj za tvoj dan, o mamica, bi voščil rad lepó. Ker ni beséd, naj govori iskren poljub samó!«

Krščanska družina je čudež ljubezni. Vse delo, vse žrtve, vse trpljenje, vsa vzgoja, vsa skrb in morda celo vse solze — ne za plačilo, ampak vse le iz ljubezni! Čuvarica te ljubezni po naših domovih si ti, naša slovenska mati, tiha in skromna na zunaj, a tem bogatejša po svoji ljubezni na znotraj.

O mati po naših družinah! Prižigaj v svoji družini tisto duhovno vez med otroki in starši, med otroki in Bogom, med otroki in našim narodom, ki dela življenje šele toplo, veselo in sončno. Naj rastejo tvoji otroci močni v veri in zvesti ter trdni v narodni zavesti!

Vsi drugi pa dajmo čast našim materam! Njihov kras so njih žuljave roke, dostikrat od skrbi zgubano lice, njih bogastvo otroški blagoslov in vse premagujoča ljubezen do Boga in do domačega krova. Bog jih živi, jim dajaj zdravja in svoje pomoči, v vrstah naših deklet, ki se pripravljajo na ustanovitev svojega lastnega družinskega ognjišča pa mnogo posnemovalk!



Avstrijska prvakinja v telovadbi, Henriette PARZER, je najbolje zastopovala Avstrijo v borbi proti zap. nemški ženski reprezentanci. Avstrijske so podlegle s pičlo razliko točk v slavnostni beljaški telovadnici.

ZA DEKLETA:

**Dekle si izbira poklic**

Ali naj bo dekle kar doma in čaka na ženina? Morda je pa boljše, da si priuči kak poklic in je potem zmožna sama sebe preživljati? Ali pa ni nevarnosti, da bi se izučena dekleta preveč osamosvojila in bi tako ne bila zmožna več zavzemati v družini mesto pomočnice možu?

Tudi je veliko vprašanje, kakšnih poklicev se naj deklet oprime in kje se bodo mogle ženske najbolj uveljaviti ali kje bodo še najbolj ohranile svojo ženskost! Pa tudi naziranje, da je vendar nespametno, da se dekleta priučijo poklica, na katerega so se morale dolgo pripravljati, saj se vendar večina deklet v letih okrog 22 poroči. Potem pa je ves trud in stroški za šolanje zaman, odveč...?

Načelo velja: Bog ni izključil ženske od nobenega poklica. Edini božji omejitvi sta žensko materinstvo in njena čustvena duševnost. Kadar kak poklic temu dvojnemu nasprotuje, tam mora dekle reči: »To ni zame!« Poklici, ki jih ni mogoče vskladiti z žensko duševnostjo, so na primer: vojaška in policijska služba, politična agitacija... So pa drugi, ki naravnost kličejo po ženski: poučevanje otrok, bolničarska služba..., kajti te službe zahtevajo lastnosti materinskega srca. Tovarniško delo je za žensko dopustno, dokler ni pretežno. Vsekakor pa ni združljivo z ženskimi telesnim ustrojem kopanje v rudnikih in podobno.

Kaj pa deklet, ko se poroči, pa je nekje zaposlena? Ali naj še naprej hodi na delo? Splošno pravilo velja: kadar ženska osnuje lastni dom, mora s poklicnim delom prenehati, če to le nekoliko nasprotuje njenim dolžnostim do družine. Poročena ženska naj nima nobene službe, da se bo mogla popolnoma posvetiti svojemu možu in otrokom. Le zelo resni razlogi bi mogli v kakem poedinem slučaju upravičiti nasprotno početje.

Ta trditev se zdi na prvi pogled nekoliko pretirana: če se je namreč ženska po velikem trudu priklopala do sijajnega mesta in naj sedaj zamenja knjige s kuhalnicco, zakaj potem napraviti toliko najlepših let po prašnih klopih in trošiti očetov denar? Temu bi odgovorili: tudi v tem slučaju študij ne bo brez koristi. Taka žena bo bolje opravljala svoje družinske in družabne dolžnosti, pa tudi svojo mladost je zelo koristno uporabila. Sicer je pa šola velika učiteljica, ki mladega človeka splošno izoblikuje, na drugi strani pa za mladino ni lepše mladosti, kakor je prav študentovski stan.

Skratka: vsak poklic, ki ne nasprotuje ženski naravi in njenim zmožnostim — zlasti materinstvu in vzgoji otrok — je dostopen dekletu; nadalje pa večje vsako žensko dolžnost, da preneha s poklicnim delom, ako je v kvar družinskemu življenju!

JANEZ JALEN:

30

**CVETKOVA Cilka**

Z G O D B A

»Jaz pa še verjamem ne, da je otrok res Viktorjev,« se je oglašil iz kota preudarni Korošec. »Baba morebiti še sama ne ve, čigav je. Cvetku ga je obesila zavoljo tega le.« Pokazal je s palcem in kazalcem, kakor bi štel denar.

»Sodnija bi morala biti toliko uvidevna, da bi takle testament koj zavrgla. Saj vendar vsi vemo, da ni prav in da se Cilki krivica godi,« je udaril ob mizo čokati Gregorjevec.

»Kako bi pa potem doktorji živeli,« se je ponorečeval plešasti Hribar izpod Studora.

»Naj služijo! Kdo jim brani? Samo na rovaš poštenih vdov nikar!« se je skoraj ujezil Cesar iz Polja, sam vdovec v najboljših letih. Koj so mu ponagajali, da bi bila Cilka kar prava zanj.

»Se bo že kako pravica skazala,« je zapal svolasi Ješprenj iz Jereke.

Vstopil je Ravnikov hlapec France. »Kaj Ravnika samega ne bo?« so hoteli vedeti.

»Ne,« je bil France kratek. »Je vse potrebno meni naročil. Že sam opravi, da bo prav.«

»Seveda, nerodno mu je. Vsakemu bi bilo, če bi se mu bil lasten brat tako čudno spozabil.«

Ura je odbila že eno, tistih pa, ki so dražbo sprožili in ki naj bi jo bili vodili,

**Za mladino in prosveto**

MATERINSKI DAN:

**Moja mama je angel**

Leto za letom obhajamo dan, ko se spominjamo onih velikih žen, ki v našem življenju neizmerno veliko pomenijo. To so naše matere, ki so nam življenje dale in nas v odpovedi za življenje pripravile. Tem skritim junakinjam je posvečen dan v majniku, ki je mesec Matere vseh mater.

Veliki slikar Raffael je v svoji umetniški ustvarjalnosti upodobil to največjo Mater v čudoviti podobi. Nešteto mater je opazoval in kakor čebela vse pisane drobce lepote neštetih mater prenesel v to krasno sliko. Zato vzvišenost in čistost Raffaelove Madone nista nekaj izmišljenega, ampak prav iz življenja povzetega. Čeprav so s to vzvišenostjo in čistostjo Madone — prav tako tudi z Materjo božjo ne — ne da primerjati nobena žena na svetu, — vendar pa je v vsaki materi, ki se sklanja

nad svojim otrokom, nekaj svetega in nebeskega. Mnogokrat tega ljudje ne vidijo, ker je mati morda bolna in trudna ali ima zgarane roke in zdelan obraz ali pa je večasih zadirčna od samih skrbi in onemoglosti. Zato tudi ne vidijo njenega svetniškega sija.

Če bi kdaj zares prodrli v lepoto Madone, bi svojo mater čisto drugače gledali. Zvečer, ko se ob postelji sklanja nad otrokom in mu streže — ali ji ne obkroža glave svetniški sij? Ne pravi svetniški sij — ali po vsem obličju se ji razliva nekaj tako nebeskega prav zato, ker v tem trenutku še malo ne misli na sebe. In čim manj človek misli nase, tem bolj se mu bere z obraza, kakor da sploh ne živi več na tej zemlji. Zato dostikrat kdo sreče: »Moja mama je angel.«

Fr. S. Finžgar:

**O duhovniških poklicih**

(Po predavanju Fr. S. Finžgarja diakom)

(Nadaljevanje)

Vsak poklic je treba pojmovati idealno: kot izvrševanje potrebnega dela v človeški družbi. Idealno pojmuješ poklic, če se ne vprašaš: v katerem stanu bom več zaslužil? ampak: v katerem stanu bom bolj delal, kje bom bolj na mestu, kje bom bolj vršil dolžnosti svojega stanu? Nikakor ne omalovažujem gmotne strani vsakega poklica, a o eni stvari je vsakdo med vami lahko prepričan: če si boš izbral poklic, za katerega si res sposoben in v katerega si res poklican — ne boš kruha nikdar stradal! Glavno je, da pri izbiri poklica ne iščeš predvsem plače, ampak predvsem — dela!

Ponavljam: vsak poklic mora biti idealen! Samo tisti ljudje napravijo na svetu kaj velikega, ki vzamejo svoje delo idealno. Nikdo drugi ni premaknil sveta niti za milimeter naprej kakor — idealisti! Samo ljudje, ki so v sebi čutili veliki božji klic in so šli za njim brez ozira na gmotne koristi, so postali veliki iznajditelji, veliki vodje, veliki apostoli narodov. Pojmuji svoj poklic idealno — in vse drugo ti bo navrženo! Če si navaden hlapec, navaden delavec, a pri tem idealen hlapec, idealen delavec, ki ves živi v svojem delu — se bodo gospodarji kar pulili zate. In če si samo šofer, a povsem na svojem mestu: zanesljiv, spreten, trezen, bodo lastniki avtomobilov tekmovali v ponudbah, kdo te bo dobil v službo.

Vsaj po imenu poznate Reymonta, slavnega pisatelja »Kmetov«, ki je zanje dobil Nobelovo nagrado. Ta mož je živel na kmetih v silno skromnih razmerah, s kmečkim dekletom se je poročil — toda ni vprašal po bogastvu, šel je samo za svojim notrajnim klicem, ki mu je veleval pisati in ustvarjati — pa je danes bogati posestnik Nobelove nagrade. In mislite, da bi bil danes nesrečen brez nje? Saj ni iskal velike gmotne nagrade, iskal je svojega poklica, drugo je bilo navrženo.

Idealizma pri delu pri nas silno manjka. Naši ljudje redkokdaj vidijo svoj cilj v tem, da bi bili dobri delavci v svoji stroki; bolj jim roji po glavi, da bi bili »nobel«

**Načela oblikujejo čas**

Pomen idej v življenju je odločilno važen. Dr. Mahnič je učil: »Ideje oblikujejo vekom lice.« To pomeni, da ni nič velikega brez idej.

Temu načelu nekateri ugovarjajo in pravijo, da zgodovine ne oblikujejo ideje ali načela, ampak nagonsko delovanje človeških mas. Za primer navajajo revolucije, ki navadno ustvarjajo nove oblike političnega in socialnega življenja. O njih trdijo, da ne izhajajo iz kakih idej ali načel, ampak iz temnega, čustvenega odpora mas proti nasilju in nagonskega teženja po boljšem socialnem redu.

in da bi — kar mogoče malo delali. Marsikdo, ki je izučen rokodelc, išče rajši službe, da bi bil sluga v kakem uradu, namesto ga bi ustvarjal v svoji stroki. Potem bo pa tak možakar, ki v resnici samo kuri peči v kaki banki, hodil po Ljubljani z aktovko pod pazduho in se predstavljal za »poduradnika«, v aktovki bo pa nosil — to se je res že zgodilo! — trske, da z njimi podkuri! Toda on pač hoče spadati h »gospodi«!

Da, ta naša »gospoščina« ta je tudi naša velika narodna nesreča. Kako se bojimo ročnega dela! Če je fant v mestu dovršil le nižjo gimnazijo, pa že misli, da ne sme več prijeti za telesno delo. Enako deklet, če zna — tipkati. Na Češkem in po Moravskem pa imate kmete, ki imajo maturo, pa so ponosni na to, da so kmetje. In na Pinzgavskem sem videl hčerko bogatega kmeta, ki je imela 60.000 goldinarjev dote — danes si morete komaj misliti, kakšno premoženje je bilo to pred vojno! — pa je vstala vsak dan ob štirih zjutraj, sama molzla krave in nadzirala deklet in delo na polju in v hlevu.

Oprostite — morebiti sem se nekoliko oddaljil od svojega predmeta. Zato zaključujem razmišljanje o poklicu sploh in prehajam h glavnemu predmetu, o katerem ste želeli od mene slišati.

Če mora biti vsak človek v svojem poklicu idealist, mora biti to še prav posebno duhovnik. Trije ideali mu morajo biti zvezde vodnice.

1. Predvsem mora biti duhovnik globoko veren. Ta vera mora biti preprosta kakor vera otrokova, mora biti doživeta in v srcu občutena. Seveda potrebuje duhovnik tudi temeljite bogoslovne izobrazbe, toda vsa učenost bi ne mogla nadomestiti te preproste vere, kakor so jo imeli navadni ribiči in cestinarji, izmed katerih si je izbral Gospod apostole. (Konec prih.)

Profesorska

Profesor: »O, dragi gospod Prelesnik, kako je z vami? In vaša žena?«

Prelesnik: »Oprostite, gospod profesor, motite se, nisem poročen.«

Profesor: »A tako, oprostite! Torej tudi vaša žena še ni poročena, kajne?«

Odgovor na to bi bil: resnično je, da zgodovina ni le tvorba človeških zamisli, idej ali načel. Vendar pa načela, da ideje oblikujejo čas, velja v polni meri. Spomni mo se velikih idejnih bojev v krščanstvu, ki so usmerjali življenje vernikov in tudi krivovercev. Isto velja za znanstvene zamisli ali ideje. Kopernikova ideja o vesoljstvu je naravnost preobrnila miselnost in delovanje evropskih narodov. Kaj so povzročile nekatere politične in socialne ideje — zamisli. Ideja socializma je preoblikovala Rusijo in še toliko drugih narodov.

Kristjan pa vidi za vsem dogajanjem v človeški družbi tudi še božjo roko, ki vodi in uravnava po svojem tok časa.

še od nikoder ni bilo. Ravno je nekdo podvomil, da morebiti sploh ne pridejo, ko so jih zagledali iti mimo šole. Mudilo se jim pa ni nič. Ustavili so se najprej v gostilni.

Kljub temu, da se je dražba zakasnila, okrog Cvetka ni bilo nikogar videti. Domačini, Koprivnikarji in Gorjušci, pa tudi Podjelci, se niso marali pokazati, da bi jih kdo ne obdolžil, kako privoščijo. Zdaleč so pazili, kdaj pridejo dražbarji iz gostilne. Dražbe same niso marali zamuditi, če ne zaradi drugega, pa zato ne, da bi dolinci ne pokupili živine pod nič.

Pri Cvetku so bile večne duri zaprte; bolj zaradi ljudi kakor zavoljo mraza. Saj je bil lep sončen dan in od streh je kar lila snežnica. Cilka je odšla še pred dnem k Robarju, da pospravi in zakuri bajto. Minca se je skrivala v hiši. Oče se je pa od jutra naprej ves čas mudil v hlevu. Poslavljal se je od živine. Hudo mu je bilo. Skoraj vsej govedi, kar je je stalo pri jaslih, je pomagal na svet, se veselil, če je lepo odraščala, skrbel zanj in jo zdravil, kadar je zbolela. Dokler je bil še sam gospodar, je bil vselej slabše volje, kadar je mesar odpeljal tele. Odrasle živine ni rad prodajal za mesnico. Še če je bilo treba doma pobiti, se je dolgo obotavljal. Mrzel in neprijazen bo prazen hlev pozimi. Stari Cvetek je spet nakadil oblak dima pod strop. Proti poldnevu je postal boljše volje. Stopil je v hišo in poiskal v predalniku izročilno pismo. Z naočniki na nosu je iskal, če je zapisano natančno tako, kakor si je bil izgovoril. Dobil je pravo besedo in koj

sklenil, da se s pismom v roki upre in dražbo drugače zasuče, kakor jo namerja izpeljati natakariča. Minca se je očetu kar čudila, ko se prav nič ni branil južinati.

Po jedi si je oče začel še črne kave. Ob njej je počakal hrupa pred hišo. Blaž se ni nič razburil. Stopil je na prag, kakor bi šel nasproti kupcem plemenske živine. Le reči ni vedel nič primerne. Molče je odzdravil. Prijel je za polhovko, odkril se pa ni.

»Dober dan, oče! Lepo je pri vas na Koprivniku,« je Cvetka prijazno ogovoril Tinčin odvetnik. Sladak je bil, ker se je bal, da bi ga svojeglavi Koprivnikar robato nahrulil. Blaž ga je samo prezirljivo pogledal. Ni se mu zdel vreden besede. Namesto Cvetka pa je odgovoril Pavlinarjev Lojz, ki je bil štiri leta v Rusiji ujet: »Gospod doktor, če vam je tako zelo všeč, pa kar med nami ostanite! Po malem se vedno tožujemo. Za črn kruh, kakršnega jemo sami, boste že zaslužili. Če pa ne bo dovolj, se pa še z rokami privadite delati.« S pritaženim smehom so odobrili okoli stoječi Lojzovo opombo. Advokat se je zbegal. »Se bomo pa kasneje kaj pomenili, sedaj začnimo, da nas ne bo lovila noč.« Odšel je v hlev.

»Tele krave,« je pokazal Cvetek najboljšo mlekarico, »ne boste gonili od jasli.«

»Kako da ne?« je ugovarjal advokat.

»Imam razpravo,« je potrkal oče na izročilno pismo, »da mi pripada mleka po mili volji, pa iz domačega, ne iz kakega drugega hleva. Na domače se najbolj zanemem, da je čedno.«

»Blaž, le postavi se!« so spodbujali Cvetka sosedje.

Kakor se je nerad, se je moral nazadnje doktor le vdati.

Za hrbiti se je oglasila Minca: »Liska je pa moja. Še kot majhno teličko so mi jo dali ata.« Tudi z Minco so potegnili možaki, pa niso uspeli.

»Nič ne maraj, Minca,« je stopil k dekletu Bajtnikov Matija. Poslal ga je Janez, ki se sam pač ni mogel dati ljudem v zobe. »Lisko boš še nazaj dobila, ko pride pravi čas,« je tudi Matija verjel v Cilkiino pravico.

Dražba se je začela. Kravo za kravo so vodili iz hleva na dvor; potem še voliča in teleta, vse do zadnjega repa, razen mlekarice, ki si jo je bil izgovoril oče. Dražiti ni imel nihče posebnega veselja. Živino so pokupili sosedje in znanci. Za Lisko se je pa hudo pognal Bajtnikov Matija.

Blažu je bilo hudo. Dokaj huje kakor takt, ko je konjederec potegnil s konjem mrtvo Lisko iz hleva. Ni se mogel ubraniti solz.

Boštjanu, ki je izdražil voliča, se je Cvetek v dno srca zasmilil. Sam Sveti Duh mu je navdihnil pravo misel. »Možje!« je dvignil roko z vrvoj vred in držal okrog rogov otveženega voliča. »Možje! Poslušajte! Kajne, da jemljemo Cvetkovo živino samo v rejo. Kadar se Blažu presuče, jo vsak dan lahko dobi nazaj, samo da povrne denar.«

Koprivnikarji še na nobenem shodu niso tako pritrdili govorniku kakor Boštjanovim besedam. Blaž pa je stopil k prijatelju

## P \* I \* S \* A \* N \* O \* B \* R \* A \* N \* J \* E

MATEVZ RAINER:

## MOJI SPOMINI

6.

## Pobiranje krapcev

Pred praznikom Vseh svetih je bila navada, da je spekla vsaka kmetica ržene krapce (štručke) in sicer toliko, kot jih je šlo enkrat v krušno peč. Nabralo se jih je od 50 do 100 komadov, po pol do eno kilo težkih. Zgodaj zjutraj so že začeli prihajati razni nabiralci, res potrebni in tudi nepotrebni; veliko jih je prišlo iz nemške strani. Rekli so: »Sein guete Leut' döl«

Tudi jaz sem se naskrivaj kot šestletni deček pridružil svojim sosedom in šel po vasi z njimi. To branje ni bilo kot pri španju, kjer si bil obdarovan z raznimi dobrotami, kot sladkorčki, jabolki, žemljami, denarjem i. dr. Pri tem branju so dajali samo krapce. Ker hvala Bogu doma ni bilo pomanjkanja kruha, nasprotno, so ga celo delili drugim, sem vse krapce dal svojim potrebnejšim prijateljem. Saj tudi nisem imel torbe s seboj, da bi dal kruh noter. A pri pd. Zofranu v Pulpačah me je vprašal gospodar, žigav sem. Povedal sem mu, da sem Pobrežnjakov; ta mož je bil dober prijatelj mojega očeta. Podaril mi je izjemoma krapce s »kvocami nabulan«. Tega krapca sem pa res bil vesel. Obdržal sem ga zase. Dalje po vasi nisem več šel, ampak z »nabulanim krapcem« proti domu. Že grede sem ga začel jesti. Doma so me mati okregali, ker sem šel brez vsakega dovoljenja »brat«. (Ta izraz je bil običajen, torej se ni prosilo, še manj pa bečarilo.)

## Versko življenje in kulturno udejstvovanje

Kar se tiče verskega življenja, moram tedanje ljudi pohvaliti. Redko kdo je ob nedeljah in praznikih bil brez sv. maše. Razen v mizli zimi so ob večerih molili v cerkvi v Ločah rožni venec. Vsako soboto v postnem času pa je prihajal iz Tmari vesi, župnija Lipa, stari pd. Hauea, kateri je molil križev pot na pamet in šel od postaje do postaje s tako pobožnostjo in tako zamaknjeno gledal v vsako postajo, da smo morali njegovi pobožnosti vsi čuditi. Njegova hči je bila žena tesarskega mojstra Franca Andrešica v Ločah, h kateri je ob tej priložnosti zahajal in po navadi tam prenočil.

V več hišah so imeli mohorske knjige, katere so prav pridno prebirali. Stritarjeve »Jagode« in »Lešniške« smo otroci znali precej na pamet. Tudi na tedanji naš »Mir« je bilo nekaj vaščanov naročenih.

in mu trdo stisnil roko. Nič več ga ni bilo sram. Vpričo vseh si je obrisal solze.

Če bi bila to uro prišla natakarka Tinca na Cvetkov dvor, ki je bil po črkah Viktorne oporoke last njenega sina, bi jo bili možaki s tmnjevo hlevsko metlo zapodili nazaj v dolino.

»Naprej, naprej!« je priganjal odvetnik.

»Kobilo naj kdo pripelje ven.«

»Tam naj ostane, kjer je,« se je postavil pred doktorja širokopleči Ravnikov hlapec France. »Jo bom že jaz odvezal, kadar se bo meni ljubilo.«

»Kdo pa ste vi?« je precej osorno vprašal advokat, pa je koj sprevidel, da bo še najbolj prav, če čisto mirno govori. France ga je pogledal od vrha in trdo položil pismo predenj na mizo: »Naj vam tale pove.«

Doktor je hitro pogledal pisanje in razglasil: »Možje! Kobila ne bo prodana. Pripada bratu umrlega gospodarja.«

O senu in nastihu pa dražilci advokatu še govoriti niso pustili. Naj mar Blaž hosto poklada kravi in ji s snegom nastilja, so vpili vsevprek.

Doktor, pisar in izklicalec so se hitro poslovili. Nazaj grede se niso upali nič ustaviti v gostilni na Koprivniku, čeprav so bili vsi trije potrebni malice.

Blaža so pa sosedge za roke prijeli in odpeljali na kozarec vina. Dolgo so posedeli. Vsi so se gnetli okrog njega in mu dajali prav. Minco je bilo strah samo doma. Prinesla je ključ za očetom in odšla nazaj k Robarju.

Na polnoč je šla že ura, ko se je vrnil

Ko so okrog leta 1892 uprizorili v Tmari vesi (v župniji Lipa) tamošnji domačini Drabosnjakovo »Kristusovo trpljenje«, nas je precej šlo gledat, ter smo sledili predstavi z velikim zanimanjem. Tudi Drabosnjakove »Pastirce« smo šli gledat na Zóprače.

Kakšno zanimanje je imelo ljudstvo tedaj za naše, v prvi vrsti verske prireditve, naj omenim tukaj Pobrežnjakovega Tineja. Bil je majhen možiček, hodil je le nekaj mesecev v šolo, vsled česar ni znal ne brati ne pisati, a je imel tak dar spomina, da je znal na pamet skoraj vse vloge Kristusovega trpljenja, ki ga je videl parkrat na Kostanjah.

Naši predniki torej niso bili reve ali duševne zgube. Le šol niso imeli in priložnosti, da bi se kaj naučili. Bili pa so zelo ukaželjni.

Tega možička, katerega sem opisal že pred skoraj 40 leti v tedanjem »Koroškem Slovincu«, bi rad obelodanil še enkrat, a žal nimam več pri roki vseh podatkov. Mo-

Fran Ksaver Meško:

## LOČITEV

(Nadaljevanje in konec)

»Tako ti jih bom prinesla, Mina, samo malo potupi.«

Starček ji z drhtečo roko in počasi, kakor bi ga bilo sram, božajoče potegne čez čelo, po izsušenem licu.

Starka se trudno, a srečno in hvaležno nasmehlja. Ne reče nič. Samo nekako težka misli, kako je Joža dober. In se ji misli izpeljejo nekam v davno preteklost, ko jo je tako nežno in ljubeče božal še kot mlado dekle. Pred dobrimi šestdesetimi leti...

Že se Doroteja vrača. Tri debele rumene ovsenke drži v rokah. »Kako dišijo,« se veseli in jih proži bolnici. »Kar ugrizni, Mina.«

Starka s slabotno roko vzame eno, jo drži pred obrazom, se ji smehlja kakor davno zaželeni dobroti. Počasi jo nese k ustom, ugrizne, žveči v brezobnih ustih.

Kar zakašlja, se začne daviti. Hoče izpljuniti, a se le huje davi, hrope. Lica ji postajajo sinja, oči se ji povečajo, napno, ji stopijo iz jamic.

»Jesus, saj bo umrla!« se prestraši Doroteja. »Svečo!«

Cvetek domov v prazno hišo.

Drugo jutro so bila okna skoraj do vrha zamrznjena. Blaž je vzdihnil: »Kakor živ pokopan sem. Na grobu pa so vzvele ledene rože.«

IV.

## Rdeče ciprje

Bajtnikov Janez je prevzel spomladi dokaj lesa, da ga poseka. Teško je čakal, da je na Pokljuki zapel petelin, še teže, da se je les začel mājati. Nad petnajst parov rok je prišlo za sekire in žage na njegov račun.

Dokler je bilo kaj dne, so hiteli podirati, obsekovati in majiti muževno lubje od debel. Janez je delo razdeljeval, pa tudi sam zavihtel sekire ali potegnili za žago, kakor ni znal nihče drugi. Trudni so padli zvečer drvarji na ležišča in hitro pospali. Prve tedne je delal Janez prav tako. Odkar so pa prignali krave na Goreljek, je rad šel pod noč po mleko na planino. Dokajkrat je tudi kar tam večerjal. Mleko je jemal od domače krave. Opravljala je pa Bajtnikovo živino Cvetkova Minca, ki je planinila za Viševnikove.

Tudi Cilka je bila na Goreljku: Pasla je Robarjevo živino in stanovala v Robarjevem stanu, čeprav je bil Cvetkov dokaj lepši in je stal prazen. Janez k Cilki v stan ni šel prav nikoli v vas; kvečjemu je za nekaj besedi postal med vrati. Ni maral dajati ne sebe ne mlade vdove ljudem v zobe. Pri Minci sta se pa videla kar vselej. Je že Cilka dobila kakšen opravke, da je prišla za Janezom. Če že ni imela drugega izgo-

goče bi bilo dobiti to iz omenjenega lista, katerega pa tudi nimam več. Izgubilo se je vse za časa našega izseljeništv.

Tudi k raznim shodom smo radi šli. Tako je bil sklican shod leta 1897 k Miklavcu v Št. Ilju; prišlo je veliko ljudi. Ta shod je otvoril g. Anton Gabron, župnik v Skočidolu. Potem je govoril naš bivši poslanec France Grafenauer z Brda, dalje Lipej Kandut, tedanji urednik »Mira«. Prvič je nastopil na tem zborovanju, katerega je sklicalo »Katoliško politično in gospodarsko društvo«, dr. J. Brejc (kot tudi kmet Janez Vošpernik iz Zgornjih Jezerc pri Vrbi in maturant Hanej Maierhofer, pd. Kranjčev Podjergom, poznejši župnik, pokopan v Št. Ilju).

Ob izvrstnih govorih, tiščočih se narodnostnih, političnih in gospodarskih zahtev, je navdušenje zelo vzplamtelo in ljudstvo je burno ploskalo. Po končanem sporedu je Lipej Kandut v zelo šaljivih besedah povedal, zakaj je danes tako veselo razpoloženje:

»Med nami imamo ja vendar godca,« menil je župnika iz Rožeka, Jožefa Godca, doma iz Štajerske. Bil je blaga, mirna duša in se je zelo rad smejal. »Dalje še zago-de« (t. j. nadučiteljja Vinka Zagodeta, doma tudi na Štajerskem v Zalcu). »Med na-

Hitro stopi po svečo, pripravljeno že med starimi papirji na oknu. Rdeča je, s Svetih Višarj, prav za zadnjo uro blagoslovljena. »Prižgi Joža, prižgi!«

Starček vzame iz zapečka škatlico vžigalic, odpira z okorno tresočo se roko, nerodno drsa žveplenko po robu škatlice tri, štirikrat, preden užge.

»Pomoliva, saj že umira,« vzdihuje Doroteja in tišči svečo v trdo, že brezumno roko bolničino... »Oče naš, kateri si v nebesih...«

Dobre četrte ure pozneje stopi starček iz bajte. Po velih licih, obraslih s sivimi kocinami, mu polzijo solze. Postoji, globoko zavzdihne. Zagleda se v daljavo, kjer nad belkastimi, rdeče obrobjenimi oblaki zahaja sonce. Mežika s solznimi očmi proti večernim daljavam in skozi vse zmedene misli mi reže ostra bolečina: »Torej je Mina odšla! Po šestdesetih letih — za vedno odšla...«

Opeteče se proti tnalu pred kočjo, sede nanj, se sključi v dve gubi zagrebe glavo v dlani, obsedi kakor okamenel. Vse življenje, se zdi, je splahnelo tudi iz tega starega, trhlelega telesa.

vora, se je pošalila, da mora paziti na Minco, da bi ji utegnil Janez zmešati glavo. Minca se je pa zasmejala in kar naravnost povedala: »Cilka! Zdi se mi, da bom morala kmalu jaz tebe zadrževati.«

Prehitro je Janezu minila pomlad in prišlo poletje. Cilka in Minca sta z drugimi planšarji vred odgnali živino z Goreljka na Velo polje. Spet je Janez ostajal zvečer pri svojih drvarjih, zgodaj legal, a zjutraj začel delati še pred soncem. V jasnih in svetlih nočeh ga je pa mikalo, da bi šel na Velo polje vasovat. Teško se je premagal. Hitro bi moral hoditi, pa bi še komaj obhodil do jutra. Pa mu ni bilo za noč in počitek. Le jezikov se je bal, ko bi se razvedelo...

O svetem Jakobu je Janez že vedel, da bo dobro zaslužil. Nič več se ni tako priganjal k delu. Privoščil si je vse redne od dihe. Celu med delom se je vtisnil za kako uro pomudil med jagodami, ki jih je bilo po fratah vse rdeče. Ni maral družiti. Samo motila bi mu misli, ki so se venomer sukale okrog Cvetkove Cilke.

Dopovedoval si je, da je vendar Cilka takrat, ko se je možila, grdo naredila, pa jo je že grede izgovarjal, da drugače skoraj ni mogla ravnati. Je res na njena ramena življenje naložilo pretežko breme. Koliko je bila sama kriva, ni maral razmišljati. »Kdo pa nič ne pogreši?« jo je opravičeval. Da mi je za zemljo in ne za Cilko, bi sedaj ljudje ne mogli reči, ko domačija ni več Cilkina. Res da se tožuje zanjo, pa bo težko dobila. Pa če tudi zmaga. Saj sedaj sam ne premore kar nič manj,

mi je prvi mož Valentin Primožič, župnik iz Skofič, in še mož iz Zablati — domači župnik Zablatnik, nazadnje so pa še prišli pevci (kvartet) iz Bilčovsa pod vodstvom župnika Druneckya.«

Peli so res izvrstno, saj je bilo za tiste čase tako ubrano petje nekaj posebnega. Mislim, da so vsi ti pevci žal že pomrli; saj bi imeli danes vsi že čez 90 let.

## Gospodarstvo

Kakor sem že omenil, je bilo ljudstvo zelo delavno in varčno, pa saj tudi ni kazalo drugače, kot delati od zore do mraka, kar je bilo za obstoj kmetij zelo potrebno, ker je bilo težko za denar. Dela ni bilo le poleti dosti, celo pozimi so bile naše ženske pri preji pridno zaposlene. Saj doma niso pridelovali le žita, mleka in mesa. Treba je bilo pridobivati tudi razno olje — največ laneno ali pa konopno in drugo. Predice so pa napravile prt (platno) za rjuhe, srajce, hlače, vreče, razne vrvi in drugo, iz volne so pa spredle niti za raševino, za zimске hlače in jopice, nogavice in rokavice. Tudi moški so bili pozimi precej zaposleni. Rezanje krme na stolu je šlo počasi in je bilo precej naporno. Zraven so pa napravljali drva za prihodnjo zimo.

Ko prevzame mlad gospodar kmetijo, mora navadno prevzeti tudi obveznost izplačati brate in sestre, vsled česar pride navadno v dolgove. Tako je imel skoraj vsak mladi gospodar od 1000.— do 3.000.— goldinarjev dolga. Tudi pri nas je prevzela mati po očetovi smrti 800.— goldinarjev dolga. Marsikomu se bo zdel ta dolg malenkosten, a omeniti moram, da je stala tedaj že lepa krava le 100 goldinarjev. Za odplačilo tega dolga je torej bilo treba osem krav. To posojilo so najeli v šentjakovski posojilnici. Tja smo hodili mi otroci obrestni plačevati, dokler ni bil ves dolgo poravnat.

Tisti kmetije, ki so imeli 3000 gld ali vtasih tudi kaj več dolga, so pa imeli res težko stališče. Kakor se spominjam, so pri posojilnici plačevali 5 odst. obresti. Razni oderuhi so pa zahtevali tudi 10 in več odstotkov obresti, za kar so tudi svoj kapital lahko vložili, ker razen šentjakovske posojilnice tedaj tukaj ni bilo nobenega drugega takega zavoda.

Tu se spominjam na neko Zefo Fajnik, katera je imela menda par tisoč goldinarjev prihranjenih. Zvedel je o tem neki meščan ter jo nagovoril, da bi njemu posodila denar in da ji bo plačeval 10 odst. obresti. Res mu je dala lepo vsoto, a le nekaj časa je dobivala obresti, potem pa ne kapitala in ne obresti več. Bila je potem celo življenje brez denarja. Zmotila jo je pač visoka obrestna mera.

(Dalje prihodnjic)

kakor je prinesel k Cvetku Viktor.

Še najbolj je motilo Janeza to, da je bila Cilka več let Viktorjeva žena. Kar ni mogel pozabiti, da mu je Viktor ustrelil udomačenega zajca. »Pa saj Cilka Viktorja nikoli ni imela zares rada,« si je znal oporekati.

Ob svojih razmišljanjih je Janez skoraj prezrl, kako se je Pokljuka razcvitala. V oster duh po smoli se je začel mešati vonj cvetja. Razsežne frate in široke preseke pa je čez in čez pregrnilo kakor žito visoko rdeče ciprje. Čebele in muhe, spreminjasti hrošči in pisani metulji so obletavali cvete in se obešali na dišeče latje.

Ozračje je postalo omotično duhteče. Janez ni več zdržal. Zavrgel je vse ozire in se trdno odločil, da pojde na Velo polje. Tudi to je sklenil, da bo skušal priti s Cilko na jasno. Da pa se ne bi zdelo le preočitno, se je namenil še na vrh Triglava. S seboj je povabil brata Matija. Ni mu mogel bolj ustreči. Matija je že od samega dolgega časa mikalo, da bi pogledal na Velo polje za Cvetkovo Minco. Kar vsak dan bolj mu je rojila po glavi. Janez in Matija sta se dogovorila za šentjakovsko nedeljo.

Matija v soboto po južini ni prijel več za orodje. Brž se je preoblekel. Mudilo se mu je k Mrzlemu studencu. Janez ga je že čakal ves pripravljen za na pot. Brata sta se spogledala in drug drugemu nasmehnila, kakor bi si bila priznala, zakaj se jima tako mudi. Starejšemu zaradi Cilke, mlajšemu zaradi Mince. Kar brž sta se odpravila na pot. (Dalje)

# Pri nas na Koroškem

SELE

(Drama »Plavž« na našem odru)

Kulturna prireditev v nedeljo, 5. maja, je prijetno presenetila vse, ki so napolnili veliko dvorano in balkon. Uprizoritve dolge tridejanske drame »Plavž« pomeni rekord dosedanjih predstav na odru.

Drama »Plavž« je vsebinsko močna. Živo nam kaže borbo med kmetom, ki ljubi domačo grudo, in italijanskim podjetnikom, ki izkorišča domačine. Močno pritiška Italijan na kmeta Celinarja in ga spodjeda, poslušuje se podlih zvižaj, celo ljubavnih mrež svoje hčere, da podleže njegovim sebičnim nameram, a zaman. Celinar je mož, samozavesten, ki ljubi domačijo in jo hoče neokrnjeno zapustiti svojim potomcem. Ne zlomi ga omahljivost sosedov, ne starejo ga razočaranja v lastni družini; kljubuje tujcu in končno je zna-ga na njegovi strani. Kmetje se otresejo tujca in se osamosvojijo.

Značaj v dramati so izklesani. Na eni strani Celinar in z njim nekaj odločnih, na drugi strani zviti in zahrbtni italijanski podjetnik Locatelli in oskrbnik Celini ter njima vdani Markec; nesrečna Celinarjeva hči Mina, ki jo preslepi verolomni Celini, in njen brat Tomaž, ki se hoče izneveriti poklicu, ker ga je omrežila zapeljiva Angelina. Da pa v resno dogajanje drame posije tudi malo zabavnega, poskrbita malo omejena pastir Cena in planšarica Urška.

Vsa tri dolga dejanja drame potekajo napeto. Občinstvo je pazljivo sledilo igri in izreklo sodbo: Kaj takega pa še nismo videli! Občudovalo je igralce. Vloge so bile povsem naravne, ker so se igralci vanje povsem vživeli. Tako n. pr. je bil 22-letni Husov Francej na odru postaven stavec, kmečka korenina, njegova beseda je bila trda in odločna proti tujcu kakor proti izgubljenemu sinu. In tako so bili tudi drugi igralci to, kar zahteva igra. Bili so tudi dovolj glasni, da so jih po vsej dvorani slišali in razumeli. Mnogo truda je pripravljajanje na igro zahtevalo od g. režiserja in igralcev, a te žrtve so bile poplačane z velikim uspehom.

Ta uprizoritev drame »Plavž« je bila na Koroškem prva. Dobro bi bilo, če bi naše prosvetno društvo z njo gostovalo na drugih večjih odrih Roža in Podjune.

Materinski dan bomo 12. maja obhajali v družinskih krogih. Naslednjo nedeljo 19. maja popoldne pa bo proslava materinskega dneva v farni dvorani. Na sporedu so razni nastopi in pevske točke otrok, nato pa igra v petih dejanjih »Mala pevka«. Vabljeni vsi od blizu in daleč!

DJEKŠE

(Opresnikov oče je umrl)

Vigred se povrne,  
use se oživi,  
tratica pogrne  
se s cveticami.

To pesem so pevci peli na domu pri pd. Opresniku, ko smo pokopavali Opresnikovega očeta Tomaža Lobnik. »Al' prijatelja nazaj nikdar več ne bo.« Tu so bili rojeni pred sv. Tomažem 1. 1887. Ob zadnjem svojem godu so torej dopolnili 75 let.

Mož stare korenine. Naročnik »Našega tednika—Kronike«. Oči pa so oslabele in so list odpovedali. Pa so ga pred Veliko nočjo zopet naročili. Bo že šlo, zima je minila, dnevi so zopet dolgi in svetli. Pa jim je smrt izrgala Tednik iz rok.

Če prideš na Djekše, obišči njih grob. Tamkaj je pred vhomom v cerkev na levi strani. Lahko ga boš našel. Grob je še pokrit s svežimi vencami, ki bodo kmalu oveneli. Kajti sonce že toplo sije. Kako se veselimo sonca po tej dolgi in mrzli zimi! Grob Opresnikovega očeta je tik poleg groba Jurija Gezelta, ki smo ga pokopali pred par leti. Skupaj počivata oba moža, stari korenini, oba prijatelja in sorodnika. Tu se bosta oddahnila od življenjskih križev in težav.

Pd. Opresnik je v Hudem kraju. Od pd. Slamánika gre pot ali zdaj cesta naravnost naprej v smeri proti jugu. Kmetija pd. Opresnik je oddaljena pičlo uro hoda od Djekš.

Počivaj v miru, blagi oče!

## Srečanje absolventk gospodinjskih šol

Dekleta, žene in matere — absolventke gospodinjskih šol!

Prisrčno vas vabimo, da se udeležite srečanja useh nekdanjih gojenk gospodinjskih šol, ki bo v št. Rupertu pri Velikovcu, dne 19. maja 1963, ob dveh popoldne.

Praznovale bomo ta dan s pestrim sporedom!

Veselimo se svidenja in vas pričakujemo! Pridite use, da se zopet vidimo, še bolj spoznamo in prijateljsko med seboj povežemo. Pripeljite s seboj svoje male, največjo srečo in vaš ponos, da jih vidimo.

Ogledale si bomo staro hišo, prenovljene šolske prostore in zlasti moderno kuhinjo. Tudi vrtno gredice vas vabijo, da zopet zapojemo »Jaz pa vrtec bom kopala... nageljček in rožmarin, ki bo mladosti mi spomin«.

## Z Vero in domom — v pomlad

V času, ko se menjata sonce in dež, ko je kar preveč hladno, ko izginja po hribih zadnji sneg in se vlačijo megle, ko se dnevi zibljejo iz navideznih zimskih pustinj v pomlad in iz pomladi v z dolgočaseni (spet zimski) hlad, je treba posebnega potrdila, da je povsod pomlad. Velikonočna izdaja Vere in doma je vsa v barvah prvega pomladanskega prebujanja. Strinjamo se z urednikom Lovrom Kaslom, ki je zapisal tretji številki na pot: Brsteča in žrgoleča pomlad nam sije skozi okno in nas budi. Življenje gre naprej, resnične smrti sploh ni. Kar je na videz izgledalo kot smrt, je bila le predigra ustajenja. Vstani torej, kateri spiš, da boš živel! Praznik ustajenja te ne sme videti dremotnega in ohlapnega in nad življenjem obupavajočega.

Iz vseh šestnajstih strani diha privlačna svežost, vigradni zrak. Sicer je to lista svežost, ki se bomo morali šele počasi navaditi nanjo. Vajeni smo »hitrih« člankov, še bolj hitrih dejanj, ne smejo nas preveč in predolgo zamujati, vajeni smo velikih in malih novosti iz velikih in malih svetov, nerazumetih preokretov, pojavov, ne razmišljamo radi na dolgo, sproti se moramo odločati, čas in stvar v njem nas prehiteva.

Tu pa je Vera in dom, ki nima nič novega in ima vendar vse novo. Počasi se bo-

mo privadili. Pomladna sezona je posvečena poglobitvi družinske, domače zavesti, nekaj za ognjišče, nekaj za tihe kote, neka vez z vsem, kar je nazaj, spomin, utrinek. Da goji list domačnost, da so resni, lahko razglabljujejo, pretežno na verskih motivih sloneči članki bralcem duševno in duhovno razvedrilo, da podobe stečejo v nas brez prehudih možganskih napetosti, da lahko s srcem razumemo in zaužijemo takoj, vse to je pač posebna zasluga in naloga Vere in doma. Iz tega tudi živi. List ni več literarno glasilo za slovensko podeželje na Koroškem (literarno delo so prevzeli drugi). Tudi Vera in dom išče svoje poti in mogoče je ta njena podoba najbolj nadebudna, najbolj možna in najrealnejša rešitev. Bralci se ji niso odtujili, temveč le približali.

Res je, da ima Vera in dom izbran krog bralcev. A to ne krči njenega ugleda, še manj pa njenega poslanstva. Volja bralcev ali volja njenih sodelavcev pa sta najboljše zagotovilo za nadaljno izhajanje sploh vsake revije.

Mogoče bo letos dolga pomlad, ko po vrsti izhajajo slovenski listi na Koroškem. Te dni bo izšla tudi že naslednja številka Vere in doma.

Flori Lipuš



V globoki žalosti sporočamo vsem sorodnikom in znanecem, da nas je nepričakovano hitro zapustil naš ljubljani mož, oče, dedej, brat in stric, gospod

## Jožef Partl

pd. Črnkov oče na Bistrici,

ki ga je dne 6. maja 1963 vsemogočni pripravljene in previdnega s sv. zakramenti za umirajoče v 71. letu starosti poklical k sebi.

Dragega pokojnika smo spremili v sredo, 8. maja, ob pol 10. uri od hiše žalosti na Bistrici na domače šmihelsko pokopališče, kjer smo ga položili k zadnjemu zemeljskemu počitku.

Bistrica pri Pliberku, Celovec, Prevalje, Mače v R., dne 6. maja 1963.

V neizmerni žalosti:

Kristina Partl, žena;

Jozef, Krista in Marija, otroci,

v imenu vseh ostalih sorodnikov.

## Dražba lisastega goveda v Leobnu

Zveza rejcev planinskega lisastega goveda za štajersko in Koroško priredi dne 15. maja 1963 v Leobnu na sejmišču svojo 3. spomladansko dražbo.

Prignali bodo 40 bikov in 160 visokobrejnih krav in telic.

Razpored: v torek 14. maja 1963 od 13. ure dalje izbiranje in potrditev;

v sredo 15. maja 1963 ob 9.30 uri pričetek dražbe.

Vse živali izhajajo iz državno priznanih netuberkuloznih hlevov, ki so brez Banga; od hleva do hleva so zavarovane.

Ugodna priložnost za nakupe — ob razsežnem jamstvu.

Pojasnila dobite pri zvezi rejcev planinskega lisastega goveda za štajersko in Koroško v Celovcu, tel. 48-11 odnosno v Judenburgu, tel. 121.

## Filmska ocena

Borovlje. — Sobota, 11. 5.: Das Testament des Dr. Mabuse (IVa). — Blaznež v norišnici dela zločinske načrte, ki jih potem drugi izpeljejo. Za odrasle s premislekom. — Nedelja, 12. 5.: Die Geierwally (IV). — Trmoglava kmečka hčerka zdrži v ljubezni do ubogega lovca kljub nasprotovanju trmatega očeta. — Torek, 14. 5.: Panzer nach vorn (IV). — Vojni vohunski film iz časa druge svetovne vojne. — Četrtek, 16. 5.: So liebt ein Mädel in Paris (IVb). — Ljubezenska zgodba iz Francije. Moralni zadržki — za odrasle s resnim premislekom.

Pliberk. — Sobota in nedelja, 11. in 12. 5.: Die Landärztin (III). — Mlada podeželska zdravnica se more uveljaviti šele po dolgih borbah z zbadljivimi vaščani. — Torek, 14. 5.: Hart am Wind (III). — Preprost pustolovski film iz mornarskega življenja. — Četrtek, 16. 5.: Die Glenn Miller Story (II+). — Življenjska zgodba znanega ameriškega jazz-muzikanta. Izvrstni igralci!

St. Jakob v Rožu. — Sobota, 11. 5.: Frau Wartens Gewerbe (V). — Akademično izobražena hčerka se loči od svoje matere, ko izve, da ona pridobiva denar po krivih potih. Nemoralen film, ki ga je treba odklanjati! — Nedelja, 12. 5.: Nikki (II+). — Dogodki psa, ki je moral preživeti nekaj časa v družbi mladega medveda v kanadskih gozdovih in je končno svojemu gospodarju rešil življenje. Film od 12. leta naprej priporočljiv. — Sreda, 15. 5.: Der Tod reitet mit (III). Dve farmarski družini stiska neka morilska tolpa.

## Oglašuj v našem listu!

Najnovije kmetijske  
stroje, štedilnike, pralne  
stroje, gospodinjske po-  
trebščine

ugodno in na obroke pri

### HANS WERNIG

KLAGENFURT, Paulitschgasse (Prosenhof)

Blago za  
pomladne obleke,  
posteljno perilo

Velika izbira  
zelo  
ugodne cene

### L. Maurer

Klagenfurt

Alter Platz 35